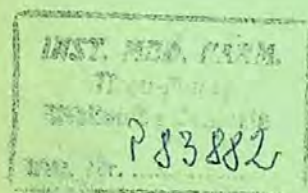
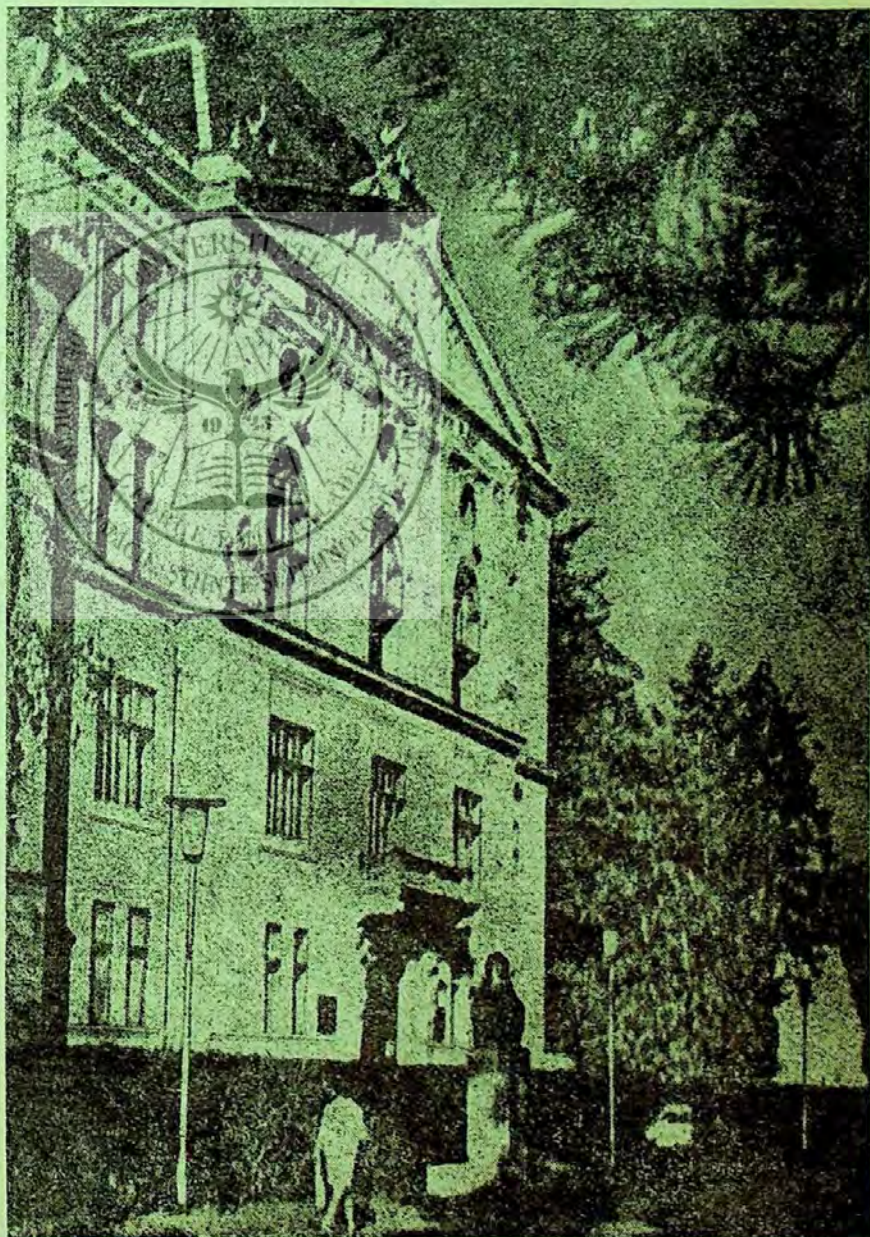

biblioteca

BULETIN TRIMESTRIAL DE BIBLIOTECONOMIE

Supliment
al
revistei
„Cîntarea
României“

3

1986

Organizată de către Biblioteca Județeană Argeș, expoziția a reunit 350 de titluri, apărute în țară și peste hotare. Alături de cele 28 de volume ale monumentalei lucrări „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate” și cele 4 volume din „Opere alese”, au fost expuse numeroase volume din colecțiile „Din gândirea politică, economică și filozofică a Președintelui României Socialiste”, volume omagiale, lucrări apărute peste hotare — traduceri din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu sau opinii despre opera secretarului general al partidului nostru ca și noutățile editoriale — Nicolae Ceaușescu. „Interviuri, declarații, conferințe de presă” (4 vol.), Nicolae Ceaușescu. „Opere alese”, vol. 4, „Epoca Nicolae Ceaușescu”, „Partid, popor, o singură voință”, album conținând lucrări de artă premiate în cadrul Festivalului național „Cântarea României”, ca și albumul realizat pe plan local „Președintele României Socialiste Nicolae Ceaușescu și Argeșul”.

Expoziția a fost întregită prin imagini foto puse la dispoziție de către Biblioteca Centrală de Stat.

Expoziția de carte

„Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu — secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Republicii Socialiste România — mesaj al păcii și al colaborării internaționale”

„Învățămîntul trebuie să se afle în primele rînduri ale luptei pentru nou, să fie un învățămînt revoluționar, care să tindă permanent spre tot ce este mai bun... !“

NICOLAE CEAUȘESCU

Sarcini mereu sporite ale bibliotecilor școlare în instruirea și educarea noilor generații

În procesul de înlăptuire a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, a sarcinilor Planului cincinal 1986—1990 și a obiectivelor stabilite, în perspectivă, pînă în anul 2000, se impune, ca o necesitate obiectivă, perfecționarea pregătirii cadrelor, ridicarea continuă a nivelului lor profesional și tehnic. În acest context, lucrările Congresului științei și învățămîntului — desfășurate în lumina magistralei cuvîntări a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și marcate de concluziile formulate în cuvîntarea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu — se constituie într-un mobilizator program de lucru pentru oamenii muncii din domeniul cercetării și al învățămîntului românesc de toate gradele. Conferind acestor sectoare un rol primordial în dezvoltarea intensivă și în realizarea unei calități superioare în toate sectoarele vieții economico-sociale și culturale din țara noastră, documentele congresului solicită contribuția creatoare a tuturor celor chemați să valorifice în viața societății, în formarea personalității tinerilor, cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general. Tocmai de aceea, cadrele didactice de pe întreg cuprinsul patriei se regăsesc în hotărîrea unanimă de a-și spori participarea la

promovarea progresului științific și tehnic în toate domeniile de activitate, la formarea noilor generații în lumina idealurilor supreme ale poporului român de progres și civilizație.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea sa, „socialismul îl construim cu oamenii și pentru oameni. De aceea trebuie să facem totul pentru ridicarea continuă a pregătirii profesionale și tehnice, a nivelului general de conștiință revoluționară, socialistă.” Numai urmînd această cale se poate înlăptui, practic, menirea profund umanistă a școlii noastre, asigurîndu-se absolvenților un larg orizont științific și cultural, o temeinică pregătire profesională de specialitate, care să le permită o adaptare rapidă la schimbările ce au loc în lumea tehnicii, a tehnologiilor din toate sectoarele economiei.

Este de la sine înțeles faptul că, în continua perfecționare a procesului instructiv-educativ din școli, hotărîtoare se dovedesc eforturile de creație ale profesorilor, capacitatea acestora de a insufla tinerilor pasiunea perfecționării și autoperfecționării neconținute, exemplul lor personal oferit în toate împrejurările.

În complexul program educativ desfășurat în școală, biblioteca se constituie într-un ferment de stimulare a elevilor la studiu, de transfor-

BIBLIOTECILE — LA NIVELUL CERINTELOR ACTUALE

O instituție, aparent fără tradiție, dar cu rădăcini adânci totuși în trecutul bibliologiei românești, o instituție a cărei trăire și devenire au fost potențate ca ritm, aspirații și înfăptuiri de marile idealuri ce au marcat societatea românească în ultimele două decenii, a cărei deviză dirză a constat în ideea de a dovedi că noua bibliotecă națională a României socialiste nu poate fi cu nimic mai prejos, ca activitate, decât alte biblioteci naționale din lume, așa cum cu aproape un secol în urmă Biblioteca Academiei dovedise un lucru similar, dînd la iveală una din cele mai monumentale bibliografii naționale retrospective, așa cum Biblioteca Centrală Universitară din București o dovedește astăzi, desfășurînd o activitate informațională de o varietate și amploare greu de regăsit în alte biblioteci universitare din lume.

Inițierea Bibliotecii Centrale de Stat în urmă cu trei decenii a apărut ca o necesitate obiectivă în proiectarea noilor noastre structuri sociale, implicit în proiectarea rețelei de biblioteci, înfăptuită în anul 1951.

În contextul unor cerințe mereu crescînde de ordin informațional și educațional, sesizîndu-se absența unei biblioteci care prin poziția sa ar fi putut concentra o serie de activități de anvergură națională, ar fi putut acționa ca for metodologic pentru bibliotecile publice și ca instituție-pilot pentru biblioteconomia românească, s-a dat curs ideii de creare a unei biblioteci naționale, care la data înființării ei, la 25 iunie 1955, avea să fie denumită Biblioteca Centrală de Stat. Totodată, noua bibliotecă, prin valoarea și gradul de organizare a colecțiilor sale, prin accesul larg al publicului la aceste colecții ca și prin calitatea și varietatea serviciilor prestate, urma să devină și o bibliotecă științifică cu caracter public, ceea ce lipsea Capitalei României socialiste.

În sprijinul acestei afirmații fără echivoc vin funcțiile și atribuțiile ce i-au fost încredințate noii biblioteci. Vine însăși istoria, această instanță care nicidecum nu cruță și care constituie un nesecat izvor de învățămînte, care în orice timp și în orice loc îndeamnă la reflecție.

Prin înființarea B.C.S. s-a reînnoit firul unei tradiții brusc și nefiresc întrerupte în anul 1901, cînd prin Decretul regal nr. 1823 din 11 aprilie, vechea Bibliotecă Centrală a Statului, creată în deceniul al treilea al secolului trecut în Colegiul de la Sf. Sava, avea să fie încorporată mai tinerei Bibliotecii a Academiei Române, fondată în anul 1867.

În anii ce-au urmat fundării sale, o serie de hotăriri de partid și de stat i-au conferit Bibliotecii Centrale de Stat funcțiile și atribuțiile de interes național ce aveau să-i incumbe, asupra cărora nu ne vom opri socotindu-le bine cunoscute. Ceea ce dorim însă să relevăm este faptul că tendințele care se conturau pe plan internațional, la data creării Bibliotecii Centrale de Stat, în favoarea conceptului de a scoate biblioteca din tiparele tradiționale introducînd-o cît mai organic în procesele sociale, veneau să confirme opțiunea noastră de a face din noua bibliotecă depozitara tipăriturilor naționale, dar și o instituție cu multiple sarcini naționale, metodologice, educaționale, aliniată la cerințele dezvoltării naționale și ale cooperării internaționale, noul, progresul, prezidînd toate actele sale.

De aceea astăzi Biblioteca Centrală de Stat înseamnă instituția cu cel mai amplu potențial informațional, volumul datelor bibliografice și documentare produse de bibliotecă și vehiculate la nivel național variînd între 150 000 și 170 000.

Biblioteca Centrală de Stat este nu numai o instituție bibliografică de prim rang, ce îndeplinește

**Biblioteca
Centrală de Stat,
expresie
a biblioteconomiei
românești
moderne**

mare a fiecărui cadru didactic și a fiecărui elev într-un factor activ, coautor al procesului său de formare și de educație socialistă. La începutul noului an de învățămînt, potrivit exigențelor mereu sporite ale școlii românești, este necesar ca fiecare bibliotecă școlară să participe din ce în ce mai activ, cu mijloacele ei specifice, la perfecționarea procesului de instrucție și de educație.

Pornind de la această cerință, biblioteca școlară va acorda cea mai mare atenție îmbogățirii colecțiilor sale, prin achiziționarea cu precădere a acelor publicații care să vină în sprijinul însușirii cunoștințelor de bază din disciplinele fundamentale — matematica, fizica, biologia —, precum și ale științelor sociale și ale altor discipline cu o puternică înrîurire educativă asupra tinerilor, cum sînt limba și literatura română, istoria și geografia patriei.

Este evident faptul că școala românească de azi nu se poate rezuma numai la a oferi elevilor informații. Ea este datoare să-i învețe pe tineri cum se învață, să formeze tineretul pentru ca, ulterior, acesta să se poată documenta și informa. În general, bibliotecile școlare dispun de o bogată bază documentară, dar nu interesează numai cuantumul informațiilor stocate, ci, mai cu seamă, modul în care se vehiculează aceste informații, cum se realizează conexiuni, cum servesc drept suport în perfecționarea proprie. Informațiile nu sînt eficiente, dacă nu contribuie la formarea unei gândiri tehnico-științifice, umaniste, de ansamblu.

Pornind de la asemenea considerente, bibliotecile școlare trebuie să-și orienteze activitatea spre continua îmbunătățire a lecturii elevilor, să selecționeze din colecțiile lor, să popularizeze, să dezbată acele lucrări care slujesc în cea mai mare măsură scopul propus. Totodată, biblioteca are datoria să activeze participarea tuturor factorilor de educație din școli în orientarea și îndrumarea adecvată a lecturii elevilor, să participe nemijlocit la formarea deprinderilor de muncă intelectuală independentă la aceștia.

Pentru ca, încă de la începutul noului an de învățămînt, bibliotecile școlare să-și accentueze rolul de factori importanți ai procesului de instrucție și de educație, acestea trebuie să aibă în atenție cîteva obiective esențiale. Rezumînd, acestea ar fi: creșterea rolului cărții și al lecturii în acumularea de cunoștințe noi și de actualitate de către elevi, în munca de educație materialist-științifică și patriotic-revoluționară desfășurată în școală; sporirea contribuției bibliotecilor, prin mijloace speci-

fice, la formarea și dezvoltarea la elevi a deprinderilor de studiu, informare documentară și muncă intelectuală, menite să ducă la creșterea randamentului școlar, la accentuarea studiului individual pentru aprofundarea și completarea cunoștințelor cuprinse în manuale, precum și a celor transmise în cadrul procesului de învățămînt; îmbunătățirea și diversificarea muncii de popularizare în rîndul elevilor a cărților de literatură social-politică, beletristică, de știință, tehnică și artă cu un bogat și adecvat conținut ideologic, politic, științific și artistic; antrenarea activă a elevilor la munca de propagandă a cărții, precum și în alte diverse operațiuni ale activității de bibliotecă, sprijinirea activităților de cerc, a formațiilor artistice angajate în „Cîntarea României“.

Totodată, pentru desfășurarea în cele mai bune condiții a complexei lor activități, bibliotecile școlare au îndatorirea de a-și îmbunătăți continuu organizarea funcțională, corespunzător cerințelor și exigențelor învățămîntului românesc actual.

În acest sens, este necesar să se depună eforturi sporite pentru organizarea și perfecționarea sistemului de cataloage (alfabetic, sistematic, tematic și al procesului de învățămînt) pentru îmbunătățirea condițiilor materiale, în vederea organizării științifice a colecțiilor de publicații și a valorificării eficiente a acestora.

Sînt de altfel criterii de bază ale concursului „Cea mai bună bibliotecă școlară”, a cărei nouă ediție se declanșează acum.

La temelie întregului nostru învățămînt se situează cunoașterea și însușirea temeinică a concepției materialist-dialectice despre lume și viață, a teoriei revoluționare a partidului nostru, care aplică în mod creator adevărurile generale ale socialismului științific la condițiile concrete din țara noastră. La concretizarea acestui important deziderat, bibliotecile școlare au datoria, și în acest an de învățămînt, să-și aducă o contribuție substanțială, mereu sporită. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, „vorbind despre educația comunistă, trebuie să înțelegem, prin aceasta, înarmarea tineretului nu numai cu teze generale despre socialism și comunism, dar și cu cele mai noi cuceriri ale științei în toate domeniile. Numai un asemenea tineret și numai asemenea oameni pot asigura victoria comunismului în țara noastră“.

Mihai PETRESCU

inspector general

Ministerul Educației și Învățămîntului

funcțiile tipice ale unui centru național de informare bibliografică, elaborând bibliografia națională cu multiplele ei serii și diferite repertorii și cataloage colective naționale și specializate, dar și o instituție de documentare care asigură documentarea în unul din cele mai complexe și delicate domenii cum este cultura. Se cuvine subliniat faptul că Biblioteca Centrală de Stat a fost deschisă încă de la începuturile ei problemelor de documentare, neaflindu-se niciodată în dilema Bibliotecă-depozit; Biblioteca-resursă informațională, ci dimpotrivă considerind ea și profesorul G. Shera — distinsă personalitate bibliotecară a lumii contemporane — că documentarea în secolul nostru nu este altceva decât „biblioteconomie la o octavă superioară”.

Astăzi, Biblioteca Centrală de Stat, împreună cu organismele naționale de resort, acționează ca instituție-pilot pentru prelucrarea automată a datelor bibliografice și documentare, militând pentru promovarea unui format de înregistrare a datelor comun la nivel național și compatibil la nivel internațional și acționează pentru crearea rețelei de informare, documentare informatizată în teritoriu, având ca unitățile bibliotecare publice județene și centrele teritoriale de calcul și poate, într-un viitor apropiat, chiar bibliotecile universitare.

Folosirea tehnicilor de calcul și apariția în viața Bibliotecii Centrale de Stat a inginerilor de sistem, a analiștilor, a programatorilor și a operatorilor, a făcut, parafrazându-l pe Emanoil Bucuța care, într-unul din articolele sale publicate în „Buletinul Cărții” în anul 1924, îl numea pe bibliotecar „un organizator al cărții”, ca acesta să se transforme într-un „organizator al informației”.

Biblioteca Centrală de Stat a devenit de asemenea forul metodologic recunoscut pentru o serie de activități bibliotecare, începând cu cele tradiționale, pe care le aliniază la cerințele dezvoltării și cooperării, și sfârșind cu cele ce vizează prelucrarea electronică a datelor.

În decurs de mai bine de un deceniu, activitatea de patrimoniu a devenit tangentă cu multe din activitățile Bibliotecii Centrale de Stat, într-un context social, cultural care oferea prilejul de a-i reda cărții de patrimoniu semnificațiile pe care aceasta le-a avut și le are în evoluția cunoașterii umane și în viața poporului român.

Împămintenirea deprinderii de a gândi în chip nou statutul cărții de patrimoniu, implementarea sistemului informatic al patrimoniului cultural național, cu componenta sa cartea și manuscrisul, conservarea și restaurarea cărților de patrimoniu, validarea reevaluărilor și avizarea exporturilor, reprezintă tot atâtea activități în care rolul Bibliotecii Centrale de Stat a fost și este preponderent dacă nu hotărâtor. Este îndeobște cunoscut faptul că în acest ultim deceniu Laboratorul de restaurare și patologie al Bibliotecii Centrale de Stat a devenit o adevărată școală românească de restaurare în domeniul cărții, în care s-au format cadrele de restauratori și conservatori cu care se mândresc astăzi bibliotecile și muzeele noastre, precum și locul în care se restaurează o parte însemnată din lucrările de mare valoare nominalizate în planul național de restaurare.

Biblioteca Centrală de Stat prestează o serie de servicii centralizate în scopul raționalizării și optimizării unor activități de anvergură națională, cum sînt cele legate de funcțiile depozitului legal central, catalogarea centralizată, redistribuirea dubletelor, coordonarea achizițiilor și bibliografiei în sistemul bibliotecilor publice etc. Astfel, Biblioteca Centrală de Stat a împlinit visul unui bibliolog român A. Barbu Theodorescu care, în „Manualul bibliotecarului” publicat în Editura Casei Școalelor în anul 1939, se străduia să convingă care ar fi avantajele unei catalogării centralizate, precum și ale unei bibliografii periodice cum numea el bibliografia edițiilor naționale.

Prin poziția ei și datorită complexului de funcțiuni pe care le îndeplinește, Biblioteca Centrală de Stat constituie de asemenea o prezență continuă și pe plan extern, manifestată în multiple sfere: schimb internațional de publicații, cu aproape 1400 de parteneri în 125 de țări ale lumii; participare la programe și sisteme informaționale internaționale cum sînt SIIST-ul de la Moscova și Banca europeană de date culturale, emanație a Conferinței Generale de la Helsinki din 1975; participare la publicații internaționale de profil scoase sub egida UNESCO, FIAB-ului și altor organisme și instituții internaționale și naționale străine; participare la programe naționale străine de anvergură internațională cum este Programul american Shared Cataloguing, participare la schimbul de informații bibliografice de tip „exterio-rica”, utilizînd terminologia lansată de UNESCO.

În sfîrșit, Biblioteca Centrală de Stat, posedînd un patrimoniu de peste 8 000 000 de volume și unități bibliografice alcătuite atît din documente de tip tradițional cit și din documente fonice și vizuale, poate sta sub raportul colecțiilor — după 3 decenii de existență — alături de orice altă bibliotecă științifică a țării, iar, prin modul de organizare a accesului la aceste colecții și varietatea serviciilor prestate în folosul cititorilor, și-a dobîndit, socotim noi, prestigiul de bibliotecă științifică cu caracter public, așa cum dorea Nicolae Iorga „Capitalei țării românești”.

În scurta sa existență de numai 3 decenii — Biblioteca Centrală de Stat a urmărit din rîspuțeri să-și onoreze mandatul care i s-a încredințat.

L-a onorat, socotim noi, nu numai prin complexul de activități schițate mai sus, dar și prin marea receptivitate față de tot ceea ce înseamnă nou și progres în profesia noastră. Astfel, Biblioteca Centrală de Stat a fost aceea care, prima în țara noastră, a adoptat și apoi a generalizat — prin intermediul fișelor tipărite —, noile principii internaționale de catalogare, secundată fiind îndeaproape de Biblioteca Centrală Universitară din București, și a optat, încă din primii ani ai existenței sale, pentru utilizarea unei descrieri bibliografice unice, atît în fișele de catalog cit și în bibliografia națională, fapt care, într-o serie de țări dezvoltate, s-a întîmplat de abia în momentul trecerii la prelucrarea automată a datelor.

Biblioteca Centrală de Stat este de asemenea singura bibliotecă națională sau, mai modern spus, singura Agenție bibliografică națională care publică anual, din anul 1974, lista autorilor colectivi naționali,

problemă care o dată cu trecerea la prelucrarea automată a datelor a devenit vitală pentru crearea fişierelor de autoritate naţională şi pentru demararea, într-un viitor apropiat, a Sistemului internaţional de autoritate.

Stabilind sistemul de bibliografie naţională curentă, în mai 1964, în concepţia pe care o cunoaştem astăzi, concepţie care rezidă în realizarea completitudinii înregistrării majorităţii categoriilor de documente intrate în depozitul legal, Biblioteca Centrală de Stat a anticipat, cu aproape un deceniu, conceptul de control bibliografic naţional, componentă a Controlului Bibliografic Universal.

De asemenea, poate nu este lipsit de importanţă să arătăm că observaţiile delegatului Bibliotecii Centrale de Stat la cea de a 39-a Sesiune a Consiliului General al F.I.A.B. — care a avut loc la Grenoble, în august 1973, privitoare la utilizarea tezaurilor ca sistem de indexare a informaţiilor naţionale în contextul Controlului bibliografic universal au fost reţinute ca atare, constituind unul din punctele de pe ordinea de zi a următoarei şedinţe a F.I.D. care a avut loc la Bombay în anul 1974.

Conceptul de documentare în cultură, promovat de Biblioteca Centrală de Stat, a fost validat la nivel european, aceasta preluând conducerea celui mai important grup de lucru, din cadrul proiectului de creare a unei Bănci europene de date culturale şi anume a Grupului de date secundare. În această calitate, a elaborat primul buletin european de teatru din cadrul acestui proiect spre a servi, în continuare, drept model pentru celelalte domenii: muzică, arte plastice, literatură, edituri, biblioteci, muzee, politică culturală, educaţie permanentă, aşezăminte culturale, folclor etc.

Preocupările în domeniul patrimoniului cultural naţional ne-au condus — aşa cum am procedat şi în alte domenii bibliotecare — la comparaţii şi evaluări care ne-au întărit convingerea că biblioteconomia românească avea ceva de spus în domeniul respectiv şi pe plan internaţional. Drept urmare, la cel de al 45-lea Congres F.I.A.B. (Copenhaga, 1979) reprezentantul Bibliotecii Centrale de Stat a făcut Federaţiei propunerea să determine UNESCO ca în noţiunea de patrimoniu să includă şi cartea, implicit şi bibliotecile, toată activitatea UNESCO în domeniu vizînd pînă atunci muzeele. Ideea, îmbrăţişată cu entuziasm de Biroul Executiv al F.I.A.B., a intrat în rezoluţiile finale ale acestui Congres şi a fost apoi susţinută, în numele F.I.A.B., de însăşi preşedinta Federaţiei, dna Else Granheim, la cea de a 21-a Conferinţă generală a UNESCO, care a avut loc la Belgrad în anul 1980. Şi, mărturisim, satisfacţia pe care am resimţit-o cu toţii la înştiinţarea că propunerea noastră a fost aprobată de Conferinţa generală UNESCO şi că se regăseşte în Programul şi bugetul UNESCO pe exerciţiul 1981—1983 la poziţia 4180.

Poate nu-i lipsit de interes să arătăm că la acelaşi Congres al FIAB, luîndu-se în discuţie un alt program al F.I.A.B., şi anume accesul universal la publicaţii, delegatul Bibliotecii Centrale de Stat, considerînd acest program drept o pîrghie importantă în instaurarea unei noi ordini mondiale în domeniul informaţiei, a militat pentru accesul statelor cu resurse informaţionale sărace la resursele informaţio-

nale bogate şi s-a pronunţat clar pentru păstrarea independenţei informaţionale a statelor şi evitarea creării de superputeri informaţionale pe zone geografice sau politice.

De asemenea, socotim oportun să amintim şi faptul că cea de a 4-a ediţie a Manualului de schimburi internaţionale a fost editat de UNESCO la propunerea delegatului Bibliotecii Centrale de Stat şi figurează ca atare în Actele Consiliului General F.I.A.B. din 1965 şi că revizorii ştiinţifici ai părţii a doua a Manualului au fost doi români, unul de la Biblioteca Centrală de Stat şi celălalt de la Biblioteca Academiei; că promotorul creării unei Comisii de restaurare în cadrul F.I.A.B. a fost tot un reprezentant al Bibliotecii Centrale de Stat (Congresul F.I.A.B. de la Budapesta, 1972), căruia i s-au alăturat în susţinerea ideii R.F.G., Italia şi Anglia.

Trecerea la prelucrarea automată a datelor, atît a cărţilor moderne cît şi a celor vechi, crearea sistemului Informatic al B.C.S., adoptarea şi adaptarea ISBD — urilor pentru toate categoriile de documente, elaborarea formatului de înregistrare a datelor, primii paşi în vederea creării Reţelei, constituie tot atîtea acte de pionierat, întreprinse de Biblioteca Centrală de Stat în ultimii ani, în aceeaşi idee de promovare a noului şi de aliniere la cerinţele dezvoltării naţionale şi ale cooperării pe plan internaţional.

Celor de mai sus, am dori să adăugăm stăruinţa, perseverenţa cu care Biblioteca Centrală de Stat a militat încă din 1966, în cadrul fostului C.N.C.S., şi milităază în continuare, pentru crearea Sistemului Naţional de Informare Român, în accepţia dată de Conferinţa interguvernamentală asupra planificării infrastructurilor naţionale în materie de documentare, biblioteci şi arhive, organizată de UNESCO la Paris în septembrie 1974 şi pentru amendarea conceptului de bibliografie naţională retrospectivă.

Desigur, lista faptelor care exprimă aportul Bibliotecii Centrale de Stat la promovarea bibliologiei româneşti, la afirmarea acesteia pe plan internaţional nu se limitează aci, am ales însă numai pe cele pe care le-am considerat mai semnificative pentru a ilustra acest aport.

Imaginea însă completă a nivelului atins de bibliologia românească de azi o vom avea cu adevărat numai dacă faptelor semnificative de mai sus le vom alătura pe cele realizate de celelalte biblioteci ale ţării, indiferent de categoria lor.

Nu putem încheia această prezentare fără a menţiona că, la data de 25 iunie 1984, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului şi Preşedintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, au inaugurat lucrările de construcţie ale marilor edificii ce se înalţă în noul Centru civic al Capitalei, printre care se numără şi edificiul Bibliotecii naţionale, acesta fiind denumirea sub care Biblioteca Centrală de Stat va continua să trăiască în noul ei sediu.

Ne înclinăm cu respect în faţa unei asemenea hotărîri care dă viaţă unor aspiraţii neasemuit de îndrăzneţe, pe care, începînd cu Nicolae Iorga — care dorea palate pentru lectură — şi sfîrşind cu generaţia care a pus temeliele acestei biblioteci le-au nutrit în cugetul şi în simţirea lor.

Angela POPESCU-BREDICENI

Optimizarea prelucrării documentelor prin introducerea tehnicilor de automatizare

În perimetrul școlii superioare contemporane se petrec fenomene complexe, se stabilesc conexiuni determinante pentru toate domeniile de activitate. Sfere formative de înaltă finalizare, cimpuri de cercetare ancorate în cele mai dinamice zone ale înnoirii, focare de iradiere culturală de mare intensitate, în fine, structuri ale continuității și perenității în societate, școlile superioare concentrează cele mai intense trasee ale informației, vehiculează o imensă cantitate de date și mesaje cu consecințe majore pentru ritmul și dimensiunile progresului.

De aceea, între toate componentele implicate în activitatea de învățământ și de cercetare, între toți factorii care participă la acest proces complicat de formare prin continuă raportare la trecut și la viitor, la obiective și la mijloace, la ideal și la real, trebuie să se stabilească relații optime, compatibilități totale, coordonări eficiente.

Privite dintr-un asemenea unghi, bibliotecile universitare sînt spații de interferență și de integrare cu rol fundamental în atingerea obiectivelor curente și de perspectivă ale învățămîntului superior. Ele trebuie să se înscrie în condiția școlii superioare prin întreaga lor activitate, prin nivelul de organizare și de dotare, prin calitatea personalului, prin tot sistemul de exigențe pe care și le propun. Izolarea, disfuncțiile, anacronismul, inadecvarea le diminuează considerabil potențialul și se repercutează negativ asupra finalității generale a procesului de învățământ și de cercetare.

Pe fondul de continuă dezvoltare a bazei documentare și de diversificare și creștere calitativă a serviciilor oferite, în cadrul larg și generativ pe care îl reprezintă integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, bibliotecile de învățământ superior se impun ca cea mai puternică sursă de informare a țării. În aproape toate centrele universitare ele reprezintă din punct de vedere informațional nuclee de polarizare spre care se îndreaptă solicitări atît din partea studenților, cadrelor didactice și cercetătorilor, cît și din parte celor mai diverse categorii de specialiști din toate cîmpurile vieții sociale.

Prin structuri, prin calitatea prelucrării documentelor, prin instrumentele de reflectare create și prin publicațiile de semnalare, de analiză și de organizare critică a informației pe care le editează, bibliotecile din perimetrul universitar constituie o zonă de intensă circulație informațională și au un potențial de acțiune care trebuie mereu stimulat și valorificat.

Analiza rezultatelor de pînă acum și mai ales a sarcinilor pe care trebuie să și le asume mai responsabil, mai decis și dintr-o perspectivă mai modernă aceste instituții poate și trebuie să devină un moment de referință în dezvoltarea lor ulterioară.

Ca parte a sistemului național de bibliotecă, rețeaua universitară are, prin importanța misiunii sale, prin valoarea colecțiilor și prin volumul informației ve-

hiculate, un rost aparte în impulsționarea modernizării sistemului, în progresul general al activității biblioteconomice și de informare documentară din țara noastră.

În dezvoltarea bazei documentare s-a dovedit fructuoasă cooperarea strînsă cu cadre didactice și cercetători prin intermediul comisiilor de bibliotecă. Numite de decanate la începutul fiecărui an universitar, comisiile constituie cadrul în care sînt urmărite principalele probleme ale activității bibliotecii în strînsă corelație cu prioritățile și specificul facultății respective. Această formulă de lucru, care grupează profesori cercetători, bibliotecari, studenți, ar putea fi generalizată la nivelul tuturor bibliotecilor de învățământ superior.

Achiziția publicațiilor din străinătate a fost mai bine orientată după ce s-au luat măsuri de constituire a unui fond de cataloage, prospecte, bibliografii naționale alimentat curent.

Rezultate deosebite a înregistrat în ultima perioadă schimbul internațional de publicații care oferă colecțiilor 5—6 mii de volume și peste o mie de titluri de periodice anual. Ținînd seama de specificul fiecărei biblioteci și de receptivitatea manifestată, Biblioteca Centrală Universitară redistribuie un număr important din publicațiile primite pe această cale către acele colecții din zona sa de îndrumare.

Îmbogățirea surselor de informare și studiu impune în continuare eforturi atît pentru extinderea ariei de achiziție cît, mai ales, pentru asigurarea procesului de învățământ și de cercetare cu lucrări reprezentative și în cantități suficiente.

Intervalul dintre achiziția surselor și intrarea lor în zona activă a circulației este, în general, puțin cunoscut în afara bibliotecilor și tratat adesea neunitar și fără adîncirea necesară de către specialiștii domeniului. În realitate, acest spațiu de intermediere are o importanță decisivă pentru modul în care documentele și informația își dezvăluie mesajele și valențele. Prelucrarea și organizarea documentelor, analiza și diseminarea informației reprezintă cheile de boltă ale biblioteconomiei și informării documentare. Una din cauzele pierderii informației, a insuficienței disponibilizării a acesteia o constituie absența unor instrumente adecvate ori lipsa de cuprindere, de coerență, de sistematizare și de adîncime a unora dintre instrumentele create.

Biblioteca Centrală Universitară din București este una din instituțiile care au tratat în mod unitar problemele prelucrării documentelor și organizării informației. Sistemul său de cataloage, precum și seriile de publicații bibliografice de semnalare, adnotate și referative utilizate cu o frecvență în creștere de către tot mai mulți beneficiari din țară și din străinătate reflectă potențialul enorm pe care îl are o mare colecție atunci cînd este analizată și valorificată din unghiuri diverse, în relație strînsă cu obiective științifice superioare. Intrate într-o circulație internațională, lucrări ca „Bibliografia tezelor de doctorat românești”, „Ghidul bibliografic de literatură română”, „Independența României”, „Teorie și metodă în istorie”, pentru a cita doar cîteva titluri, se alătură unei game largi de cercetări bibliografice intens solicitate atît în sfera universitară, cît și în cadrul acțiunilor de perfecționare desfășurate în alte domenii.

Prelucrarea documentelor constituie o zonă în care se consumă multă energie umană, mult timp și — dacă avem în vedere continua dezvoltare a cataloagelor — o cantitate apreciabilă de materiale. Pentru un complex biblioteconomic cum este Biblioteca Centrală Universitară din București, singura soluție

rațională și economică. În condițiile aplicării tehnicilor tradiționale, a fost introdusă catalogarea centralizată. S-au evitat astfel cheltuieli mari, efort, lipsă de unitate, obținându-se ritmuri bune de disponibilizare a publicațiilor și o continuă aliniere la cele mai noi tehnici de lucru practicate pe plan internațional.

La nivelul centrelor universitare mari, unde paralelismele în achiziția publicațiilor românești sînt firești și foarte frecvente, modul actual de prelucrare independentă în cadrul fiecărei biblioteci a aceluiași lucrări reprezintă fără îndoială o risipă de mijloace și de energie. O atitudine mai elastică și mai cooperativă ar putea conduce la extinderea catalogării centralizate în fiecare din marile centre universitare.

Modernizarea prelucrării documentelor prin introducerea tehnicilor de automatizare a constituit pînă nu de mult o preocupare izolată. În anul 1985, Ministerul Educației și Învățămîntului a dat curs unor propuneri ale Bibliotecii Centrale Universitare din București numind o comisie de studiu în vederea găsirii unor soluții în acest sens care să pornească de la nevoile și situația specifică din bibliotecile universitare românești.

Lucrările Comisiei sînt cunoscute de o bună parte din conducătorii bibliotecilor din țară cărora li s-au transmis spre avizare, încă din anul trecut, principalele cerințe ale rețelei și cîteva din condițiile de bază ale implementării.

Desigur, elementul fundamental pentru introducerea prelucrării pe calculator îl reprezintă dotarea, baza materială a procesului, dar de o mare importanță este în același timp pregătirea cadrelor, întelegerea exigențelor deosebite ale formalizării, perfecționarea deontologiei profesionale. În direcția aceasta trebuie acționat cu mai multă decizie, inițiativă cursuri și stagii de practică, organizate programe de studiu individual, schimburi de experiență cu bibliotecii din străinătate care se află în stadii avansate de informatizare. Se impune de asemenea completarea nomenclatorului de funcții al bibliotecilor cu posturi de analiști, programatori, operatori care să preia atribuții specifice încă din etapa experimentării.

Pe de altă parte, trebuie pornit de la ideea că un subsistem universitar nu poate fi decît o componentă deplin integrată sistemului național și că, în consecință, este necesară impulsivitatea gîndirii de sistem prin participarea angajată a specialiștilor de care dispune învățămîntul superior. Modulele locale propuse de Comisia de studiu nu se pot dezvolta decît în cadrul unei gîndiri coordonate și unitare. În acest scop este utilă încă de pe acum antrenarea unor cadre universitare pentru buna realizare a temei.

Informatizarea bibliotecilor universitare este o etapă revoluționară în viața școlii superioare care va genera nu doar operativizarea fluxurilor de informații, nu doar realizarea unor conexiuni stimulativă, ci, mai ales, conturarea unui alt tablou al posibilităților de studiu și cercetare, o altă conștiință a resurselor, o mai vie disponibilitate pentru înnoire.

Oricît de susținut vor fi urmărite, activitățile de informatizare necesită o perioadă relativ lungă pînă cînd ele conduc la închegarea unor module locale puternice, pînă la punerea în relație a bazelor de date în cadrul subsistemului, pînă la integrarea într-un sistem național. În tot acest răstimp, obiectivele bibliotecilor universitare legate de îmbunătățirea circulației informației științifice prin mai buna valorificare a resurselor existente la nivelul fiecărei unități și al întregii rețele cresc în amploare și în intensitate. O serie de acțiuni și lucrări care și-au do-

vedit utilitatea — multe inițiate și finalizate de Biblioteca Centrală Universitară din București — pot fi continuate și îmbogățite printr-o mai bună cooperare între biblioteci.

Experiența de pînă acum arată că lucrările de informare curentă cu privire la toate categoriile de publicații sînt cu atît mai apreciate cu cît au o ritmicitate mai strînsă și o arie de cuprindere mai largă. Lucrări de tipul **profilor** elaborate de Biblioteca Centrală Universitară din București pentru noile achiziții de cărți și periodice ar trebui să reflecte dinamica intrării documentelor la nivelul întregului centru universitar. De asemenea, buletinele de suflare de periodice ar putea cuprinde toate ramurile de cunoaștere oferind o informare analitică promptă și ușor de receptat. E nevoie doar de voință de cooperare și de punere în relație a posibilităților existente.

Exemplele se pot înmulți. S-au înregistrat rezultate de excepție în colaborarea cu catedrele didactice și cercetătorii de la unele facultăți și institute elaborîndu-se împreună lucrări de importanță fundamentală pentru domeniile respective. Este cazul bibliografiei „Istoriografia română despre istoria universală” realizată împreună cu Institutul „Nicolae Iorga”, bibliografia „Etimologia limbii române” în curs de cercetare împreună cu Institutul de lingvistică, volumele anuale „Filosofia contemporană. Teorii și curente” și „Sociologia contemporană. Teorii și curente”, elaborate împreună cu Facultatea de istorie și filosofie a Universității din București. Proiectele comune de informare documentară construite și finalizate în cooperare cu cadrele didactice, cu cercetătorii și chiar cu studenții care au aptitudini pentru cercetare favorizează intensificarea transferului de informații, conduc la o mai bună reprezentare a universului surselor și a mișcării de idei din lumea contemporană.

În același sens ar trebui dezvoltată cooperarea cu oficiile de documentare de ramură, cu nucleele de informare ale unor mari institute de cercetare din țară rețelei Ministerului Educației și Învățămîntului.

Din analiza activităților de informare documentară desfășurată de bibliotecile universitare se desprinde ideea majoră a **necesității elaborării unei scheme de servicii și lucrări** care să răspundă principalelor cerințe ale procesului de învățămînt și de cercetare. Realizarea acestora trebuie să fie rezultatul unei cooperări dirijate, a punerii în relație a tuturor mijloacelor disponibile.

Prin Decretul nr. 83/1976, cele trei biblioteci centrale universitare din țară au fost desemnate ca unități de îndrumare și asistență metodologică pentru bibliotecile de învățămînt superior dintr-o anumită zonă teritorială. Motivată inițial prin gradul diferit de dezvoltare a bibliotecilor și prin lipsa de unitate în desfășurarea proceselor biblioteconomice, asistența s-a extins asupra tuturor activităților devenind în fapt un cadru de colaborare multilaterală, o formă permanentă de preluare a experiențelor pozitive.

Biblioteca Centrală Universitară din București a adunat de la an la an toate elementele acestei relații cu bibliotecile din zonă așezîndu-le într-un program de asistență și îndrumare la definitivarea căruia își dau concursul toate unitățile implicate. Cuprinzînd forme diverse de intercomunicare, acest ansamblu de acțiuni planificate și urmărite cu rigoare înscrie anual: întâlniri ale conducătorilor bibliotecilor, schimburi de experiență ale șefilor de compartimente,

dezbateri profesionale pe teme prioritare, cursuri de perfecționare, transferuri de publicații, modalități de colaborare la lucrări de interes local și național, transmiterea de materiale metodice, organizarea unor „zile metodice” etc.

Pentru a ilustra câteva din obiectivele programului este suficient să amintim că în ultimii 5 ani au fost expediate în rețea peste 16 000 de cataloage ale editurilor străine, au fost redistribuite cca 10 000 de volume cărți primite de la partenerii de schimb internațional ai Bibliotecii Centrale Universitare, a fost intermediată preluarea de către bibliotecile din țară a 11 300 de volume de manuale și cursuri universitare de la C.M.U.B., s-au înregistrat peste o mie de participări individuale la acțiunile „Ateneele cărții”, ciclul cel mai cunoscut de manifestare cultural-științifică inițiat în perimetrul universitar.

În conținutul ei cotidian, asistența și îndrumarea metodologică desfășurată de Biblioteca Centrală Universitară din București se dezvoltă ca un complex de acțiuni particularizate și nuanțate care favorizează creșterea calității muncii în toate bibliotecile din zonă.

Apreciind că acest cadru continuă să rămână necesar și stimulat în etapa următoare, considerăm că pentru atingerea obiectivelor de rețea, pentru punerea în relație a tuturor disponibilităților, pentru coordonarea principalelor aspecte ale activității, pentru a impulsiona cercetarea în domeniul biblioteconomiei și informării documentare se impune organizarea anuală a unei sesiuni științifice a bibliotecilor de învățământ superior și instituirea unei conferințe anuale a directorilor bibliotecilor universitare. Acestea reprezintă forme minime de antrenare a specialiștilor din domeniul la mai bună cunoaștere a obiectivelor generale ale învățământului și cercetării precum și a propriilor realizări.

Intemeiată pe prevederile Legii nr. 2/1971 și pe necesitatea obiectivă de a menține în actualitate științifică a domeniului personalul chemat să participe la dinamica vie și complexă a proceselor informaționale, activitatea de perfecționare profesională, desfășurată în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din București, s-a extins și s-a diversificat în ultimii 5 ani acoperind toate cimpurile specialității. Programul cuprinde: stagiile de familiarizare (cca 2 săptămâni) pentru noii angajați; cursuri de inițiere (4—6 săptămâni) în cadrul cărora se predau elementele de bază ale biblioteconomiei și informării documentare; cursuri de perfecționare intensive (2 săptămâni) pentru diversele zone ale domeniului; dezbateri și aplicații practice (semestriale sau trimestriale) cu participarea lucrătorilor din toate compartimentele, microsesiuni de comunicări centrate pe teme de larg interes; instruirii individuale.

Prin formele organizate la nivel zonal s-a asigurat în perioada 1981—1985 pregătirea prin cursurile de inițiere a unui număr de 103 bibliotecari (32 din Biblioteca Centrală Universitară și 71 din alte biblioteci), iar prin cursurile de perfecționare — 188 de bibliotecari (129 din Biblioteca Centrală Universitară și 59 din alte biblioteci). În acești ani, au fost elaborate și au fost distribuite în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare și în bibliotecile din zonă 142 de liste bibliografice trimestriale de recomandare, organizate pe 7 teme, interesând personalul de conducere din biblioteci, precum și lucrătorii din toate compartimentele de activitate (cca 500 de semnalări anuale). În paralel cu aceste liste bibliografice, au fost elaborate traduceri din lucrări de specialitate, incluse în volume anuale (20 de articole, însumând approxi-

mativ 250 de pagini dactilo). În același interval, au fost planificate și s-au ținut cîte 20 de întruniri de aplicații practice și dezbateri pe teme de catalogare, clasificare și bibliografie și informare documentară, iar în ultimii doi ani aceste forme de perfecționare au fost extinse și pentru lucrătorii din sectoarele de completare-evidență și relații cu cititorii. Microsesiunile organizate anual au avut ca teme: „Progrese ale informării documentare în activitatea de biblioteacă”; „Biblioteca de învățământ superior și beneficiarii săi”; „Experiențe de introducere a automatizării în unele sectoare ale activității de biblioteacă”; „Completarea colecțiilor și circulația informațiilor”; „Perfecționarea relațiilor cu cititorii — obiectiv major al activității bibliotecilor de învățământ superior”.

La nivelul rețelei bibliotecilor de învățământ superior, problemele de perfecționare nu-și găsesc însă decât un răspuns parțial în formele adoptate de Biblioteca Centrală Universitară din București. Diversitatea condițiilor de activitate, spectrul larg dar fără echilibru al calificărilor de care beneficiază personalul din biblioteci impun o gândire unitară, un cadru mai bine conturat pentru întreaga problematică pe care o generează specializarea în biblioteconomie și informare documentară.

În acest sens, luarea în considerare a citorva aspecte ar fi binevenită și anume:

1. Organizarea unei forme de învățământ superior de biblioteconomie și informare documentară, pornind de la experiența mai veche din țara noastră și de la structurile și organizările din alte țări.
2. Stabilirea unei scheme-cadru pentru activitățile de perfecționare care să așeze în fața personalului bibliotecilor din întreaga rețea un sistem de exigențe unitare.
3. Elaborarea și publicarea de către Editura Didactică și Pedagogică a unor manuale și ghiduri profesionale.
4. Incluziunea unor rubrici bibliologice în reviste ca „Forum”, „Tribuna școlii”, „Limbă și literatură”.
5. Conturarea unui plan de perspectivă privind cercetarea în domeniul biblioteconomiei și informării documentare din sfera universitară.

Privite ca un tot unitar, formarea și perfecționarea personalului din bibliotecile universitare trebuie considerate ca factori determinanți ai ridicării calității generale a contribuției acestui sector la viața școlii superioare. O bibliotecă cu o dotare modernă își valorifică insuficient potențialul informativ și formativ dacă cei chemați să-i pună în mișcare mecanismele improvizează continuu, nu au abilitățile și conștiința profesiei, nu concuă la realizarea obiectivului de ansamblu de pe o poziție egală cu a celorlalți participanți.

O contribuție deosebită la creșterea exigenței față de activitatea bibliotecilor universitare o are stilul de determinare și de cerințe în care acestea sînt integrate. Dezvoltarea colecțiilor, calitatea studiului, utilitatea și valorificarea științifică a instrumentelor create, nivelul și urbanitatea relațiilor cu beneficiarii trebuie să facă obiectul unor analize sistematice la nivelul organelor de conducere colectivă ale școlilor superioare.

Pe de altă parte, este necesară intensificarea acțiunilor de educație informațională a studenților astfel încît printr-un nivel superior de cerințe să se obțină de la un an la altul o mai bună calitate a răspunsurilor.

dr. Ion STOICA
directorul Bibliotecii Centrale Universitare

Valorificare eficientă și operativă a bazei documentare

Avînd în vedere specificul învățămîntului superior, al structurilor sale, precum și cerințele calitativ noi ale beneficiarilor de informații, activitatea de informare și documentare vîzînd valorificarea eficientă a bazei documentare din bibliotecile de învățămînt superior ar trebui să urmeze trei direcții prioritare:

1. O primă direcție trebuie să aibă ca obiectiv organizarea și modernizarea transferului de informații avînd în vedere manipularea documentului în toate bibliotecile de învățămînt superior. În acest sens, este necesară, în primul rînd, intensificarea activității de elaborare a lucrărilor de semnalare și sinteze documentare specifice, precum și organizarea de cabinete de referință (puncte de informare bibliografică) în toate bibliotecile de învățămînt superior, dotate cu instrumente de semnalare și de sinteză create în cadrul sistemului național — și anume: evidențele naționale, bibliografiile, buletinele de semnalare, publicații de sumare și altele — care, împreună, asigură controlul și accesul la distanță la fondul documentar al bibliotecii respective.

Este de asemenea necesar să se impună măsuri cu caracter obligatoriu care să reglementeze, într-o concepție nouă, problema colaborării dintre bibliotecile de învățămînt superior pentru o mai bună circulație a informațiilor, la alcătuirea unor instrumente de informare de interes comun, la trimiterea de xerocopii și a propriilor lucrări editate.

2. O a doua direcție prioritară a activității de informare vizează organizarea transferului de informații, avînd în vedere conținutul documentelor, cu mijloace moderne.

În bibliotecile de învățămînt superior au fost făcuți pași importanți pe linia organizării, perfecționării și modernizării. Dar, în general, sistemele de informare din bibliotecile de învățămînt superior s-au dezvoltat, în cea mai mare măsură, în domeniile umanistice. Această evoluție a reflectat anumite cerințe și stadii de dezvoltare. Apoi preocupările au fost îndreptate în special spre perfecționarea și diversificarea formelor și mijloacelor de informare tradiționale care au în vedere manipularea documentelor și nu a informațiilor cuprinse în ele (idei, date, fapte etc.).

În structurile universitare aceste forme sînt necesare, ele fiind adecvate mai ales pentru domeniile umanistice, asigurînd în același timp o integrare generală în procesul formativ și de cercetare în toate unitățile de învățămînt superior. Pentru cercetarea de profunzime, și în special pentru domeniile teh-

nice și aplicative, aceste forme, fie ele chiar modernizate, sînt nesatisfăcătoare. Necesitatea unor preocupări prioritare în aceste domenii se impune și prin faptul că bibliotecile învățămîntului tehnic și aplicativ sînt solicitate de aproximativ 85 la sută din numărul de studenți existenți la nivel național. Un raport asemănător probabil există și între cadrele didactice. Trebuie avut în vedere de asemenea și interesul pentru aceste biblioteci a numeroși cercetători din proiectare și producție, ca urmare a integrării și colaborării cu învățămîntul.

Nu ne vom opri asupra altor aspecte critice care impun necesitatea introducerii în bibliotecile tehnice și aplicative a tehnologiilor moderne de înmagazinare, prelucrare și regăsire a informațiilor, dorim să subliniem că realizarea acestui obiectiv are o importanță deosebită și pentru organizarea viitorului sistem național de informare și documentare. Nu este totuna cum vom fi pregătiți în momentul cînd acest sistem va fi impus. Acel timp nu este prea departe, de aceea trebuie să ne grăbim. Iată ce propunem în acest sens:

a. Continuarea și generalizarea experienței pozitive în modernizarea transferului de informații, care are în vedere conținutul documentelor, cum ar fi tehnicile de lucru simple „fișele uniterm”, „fișele de selecție vizuală”, „fișele perforate marginal” și altele cu ajutorul cărora se pot constitui memorii documentare a căror logică de regăsire este identică cu cea utilizată de calculatorul electronic.

b. Realizarea sistemului de informare în colaborare cu cadrele didactice în calitate de specialiști în domeniile științelor. Organizarea, în fiecare bibliotecă, a unui colectiv de cadre didactice, în formă instituționalizată, cu sarcina de a separa informațiile utile de informațiile balast și de a extrage descriptorii informațiilor pertinente din documente. Specialistul în domeniu este singurul competent să stabilească care informație este utilă și care nu. Bibliotecarul, oricît de bine pregătit ar fi în informare și documentare, dacă nu este specialist în domeniu nu este în măsură să facă aceste operațiuni. Calitatea și eficiența memoriei vor fi în funcție de cine anume a realizat-o: specialiști cu pregătire superioară în domeniu sau cu pregătire în alte domenii ale științelor. Ca urmare a integrării învățămîntului cu cercetarea și producția, această structură de ramură națională, prin personalul său — cadre didactice, oferă condiții excelente, ca niciuna alta, pentru organizarea unor memorii de înaltă calitate și eficiență.

Demararea generalizată a modernizării transferului de informații vîzînd conținutul documentelor în bibliotecile tehnice și aplicative nu se va putea face însă din lipsă de personal de specialitate (ingineri, economiști etc.). Pentru realizarea modernizării ar trebui angajați, în aceste biblioteci, un număr de aproximativ 80 de ingineri, economiști și alți specialiști. Soluția pe care noi o apreciem de viitor este colaborarea cu beneficiarii de informații în realizarea sistemului. Și acest lucru se poate înfăptui rapid, fără dificultăți, cu o singură condiție: timpul consumat de cadrul didactic respectiv în munca de informare din bibliotecă să fie prevăzut în norma de cercetare a acestuia. Oricum, trebuie găsită o soluție ca relațiile să nu se bazeze numai pe raporturi de bunăvoință din partea cadrului didactic, pentru că în acest fel nu se va putea realiza o colaborare eficientă și traică, instituționalizată.

Realizarea acestor două obiective ar marca un stadiu de dezvoltare care ar pune bazele organizatorice și de cunoaștere pentru o fază superioară de organizare a transferului de informații într-o gândire sistemică națională.

3. O a treia direcție de preocupare a bibliotecilor de învățământ superior (în special a celor tehnice și aplicative) este colaborarea pentru organizarea informațiilor pe domenii în memorii electronice la nivel local.

Iată câteva din situațiile critice care sugerează organizarea sistemului :

— Baza documentară națională — dintr-un anumit domeniu, este dispersată în diferite biblioteci. Din acest motiv nici o unitate documentară, luată în parte, nu este în măsură să întocmească, în foarte multe cazuri, o listă bibliografică completă. Pentru temele de cercetare de adâncime este și mai greu. În cazul acesta, cercetătorul nemulțumit trebuie, dacă nu renunță, să-și completeze liste cu documente de la alte biblioteci de domeniu din țară. Și acest lucru nu este ușor de făcut. De exemplu, pentru o temă din domeniul mineritului ar trebui căutate documente, în afară de Biblioteca Institutului de Subingineri din Baia Mare, cel puțin și în bibliotecile I.C.P.M.M.M. Baia Mare, Institutul de Mine Petroșani, I.N.I.D. și Oficiul de informare de ramură minieră.

— Fiecare bibliotecă în parte nu are posibilitatea să achiziționeze singură din străinătate documentația de bază pentru un anumit domeniu. Mai multe la un loc, da.

— Inmagazinarea informațiilor pe purtători cu selecție manuală și vizuală este suficientă până la un anumit volum de informații, pe măsură ce volumul informațiilor crește, sistemul devine gros și ineficient.

Sistemul de informare pe domenii la nivel local ar urma să cuprindă toate bibliotecile de domeniu indiferent dacă aparțin sau nu învățământului superior și ar urma să realizeze următoarele obiective :

a. Crearea unor puternice baze documentare unice la nivel național prin : achiziții complete din țară ; coordonarea activității de achiziții valutare ; obținerea, pe baza unor convenții, a xerocopiilor publicațiilor ce intră în alte biblioteci din alte localități din țară și nu intră în bibliotecile de profil din centrul respectiv ; obținerea de publicații din străinătate prin relații de schimb.

b. Realizarea unor memorii unice pe domenii prin : prelucrarea după o metodologie unitară a conținutului documentelor ; inmagazinarea informațiilor într-o bază de date automatizată, regăsirea informațiilor în manieră „convențională” de la un terminal.

c. Conectarea acestor centre de baze documentare și informaționale la sistemul național global.

Organizarea microsistemelor de informare și documentare pe domenii este importantă și din punct de vedere al realizării sistemului de informare la nivel național care, bazându-se pe o organizare descentralizată a prelucrării, inmagazinării și difuzării informațiilor în sistem, ar realiza creșterea eficienței și preciziei.

Crearea viitorului sistem unitar de informare depinde însă, din multe puncte de vedere, de asigu-

rarea unui climat de colaborare strânsă între toate sistemele și programele care au ca obiectiv asigurarea bazelor documentare indiferent de domeniu în care sînt utilizate acestea. Avem mult de câștigat dintr-o asemenea colaborare, acțiunile noastre completându-se și integrându-se reciproc.

O preocupare specială trebuie să stea în atenția bibliotecilor institutelor de subingineri (foste institute de învățământ superior), în sensul că acestea trebuie să depună tot efortul pentru a păstra și continua, acolo unde este cazul, realizările obținute în valorificarea eficientă a bazei documentare. Este adevărat că în prezent sînt unele greutăți : modificări de structură în învățământul superior și diminuarea temporară a posibilităților de achiziții. Momentul trebuie trecut însă nu prin renunțări, ci prin acțiuni noi.

Urmînd cele trei direcții de interes major pentru valorificarea eficientă a bazei documentare, în Biblioteca Institutului de Subingineri din Baia Mare s-a realizat un sistem de informare și documentare cu multe elemente de structură modernă și care corespunde dublului profil al institutului : tehnic și umanistic. Astfel : este organizat un sistem de cataloage alfabetic, sistematic și speciale ; două puncte de informare : unul pentru domeniile tehnice și un altul pentru domeniile umanistice ; s-a editat un „Buletin informativ” în care sînt semnalate toate publicațiile ce au intrat în bibliotecile tehnice din municipiul Baia Mare ; s-au elaborat și editat lucrări ca : „Monografia institutului”, „Activitatea de cercetare a cadrelor didactice”, „Lucrări publicate”, „Absolvenții institutului”, „Indicele bibliografic al «Revistei minelor»” și alte lucrări de semnalare și bibliografii. Pentru domeniile mineritului, electromecanică minieră și metalurgie neferoasă s-a introdus indexarea coordonată, în sistem controlat, pe baza unor instrumente de lucru : vocabulare și tezaure de termeni elaborate în cadrul bibliotecii institutului. Sistemul a fost realizat cu ajutorul unui colectiv de cadre didactice specialiști în domeniile respective. Se ajunsese la un nivel de organizare a sistemului care a permis realizarea colaborării cu I.N.I.D.-ul pe bază de contract. Potrivit înțelegerii, I.N.I.D.-ul a renunțat la prelucrarea revistelor străine, care făceau obiectul indexării coordonate la Biblioteca Institutului din Baia Mare. Astfel, informațiile pertinente înregistrate după o metodologie comună se trimiteau și I.N.I.D.-ului pentru a fi inmagazinate în sistemele informaționale ale acestuia. Experiența reprezintă un pas în încercarea noastră de colaborare. La sistem nu s-a renunțat, numai că în prezent sînt prea puține documente pentru prelucrare.

Pentru a lărgi sistemul propriu de informare, s-au întocmit studii și s-au întreprins acțiuni în scopul realizării unui subsistem modern de informare pe plan local pentru domeniile : minier, electromecanică minieră și metalurgie neferoasă. Discuțiile pe această temă cu Centrul de calcul din Baia Mare au fost destul de avansate. În general a existat un acord de principiu privind necesitatea și posibilitatea organizării sistemului.

Noi sîntem gata să colaborăm la realizarea unui astfel de sistem chiar dacă el nu va fi organizat la Baia Mare, ci în altă parte.

prof. Ioan OȘAN
șef bibliotecă
Institutul de Subingineri
Baia Mare

Automatizarea activității de bibliotecă

În general, problemele de automatizare a oricărui proces economic sau tehnologic au la bază algoritizarea datelor și informațiilor conținute de întreg fluxul informațional al procesului. În acest sens, desfacerea procesului pe faze și operații și analiza elementelor informaționale atașate acestora conduce la determinarea unor scheme logice și la asigurarea proiectării programelor de calcul adecvate.

Activitățile desfășurate de către o bibliotecă conțin în principal câteva blocuri operaționale astfel:

I. Determinarea surselor de informare.

În această activitate se analizează producția națională și mondială (est și vest) de literatură tehnico-științifică în raport cu profilul de activitate și se determină opțiunile de achiziționare de material documentar.

II. Achiziția de material documentar

În funcție de resursele financiare și de necesitatea eliminării paralelismelor se realizează comanda de material documentar.

În cazul în care există și o producție proprie de material documentar se poate dezvolta și schimbul de material documentar.

III. Primirea și recepția materialului documentar

La primirea materialului documentar se realizează confruntarea cu cerința exprimată prin comandă sau prin contractul de schimb de publicații și se întocmește procesul verbal de recepție care cuprinde borderoul de material documentar primit. Dacă din comparația între comandă și ceea ce s-a primit rezultă diferențe, acestea se reglementează prin „reclamații”.

IV. Inventărierea materialului documentar primit

Primirea materialului documentar se înregistrează global în Registrul de mișcare a fondurilor (RMF) după care fiecare material documentar se înregistrează individual în Registrul inventar (RI) acordându-se fiecărei unități de bibliotecă un număr de inventar (eventual și o cotă topografică — vezi „indice de cotă” — de ordonare în structura fondului documentar).

Notă: În condițiile în care materialul documentar se scoate din evidență operațiile sînt înregistrate întii în R.I. și apoi în R.M.F. se inserie nota contabilă de scoatere din gestiune.

V. Intocmirea descrierii bibliografice

Deși coloanele RI cuprind o serie de elemente bibliografice, necesitățile de utilizare a materialu-

lui documentar au impus realizarea unei fișe de descriere bibliografică care formează prin însumare catalogul general al bibliotecii (= catalog alfabetic; catalog sistematic etc.)

Pe această bază, biblioteca poate realiza servicii de semnalare bibliografică de existență și organizare care pot conduce la evidențe documentare centralizate.

VI. Orînduirea materialului documentar

Orice material documentar trebuie păstrat, iar organizarea orînduirii acestuia trebuie să fie astfel încît să se realizeze regăsirea materialului documentar solicitat cît mai operativ. Această activitate comportă pe de o parte problemele similare de organizare a depozitelor de piese și pe altă parte, dacă ținem cont de tehnologiile moderne informaționale (videodisc, videocasetă, înregistrări laser etc.), atunci conduce și la însăși automatizarea conținutului informațional.

VII. Valorificarea materialului documentar

Materialul documentar achiziționat este supus unei circulații de consultare. În acest sens apar funcțiile de lectură ale bibliotecilor. Aceste funcții au două mari direcții: una de consultare fără scoaterea materialului documentar din unitate (sală de lectură) și cealaltă cu scoaterea materialului documentar (împrumut).

Evident, această activitate reprezintă unul din criteriile de eficiență ale activității de bibliotecă conducînd la crearea unor evidențe ale cititorilor din sala de lectură, ale cititorilor care au împrumutat materialul documentar și în final al circulației materialului documentar.

VIII. Aspectele economice ale bibliotecii

Orice material documentar are o valoare de achiziție (de plan) și o valoare de inventar (de factură). Pe această bază se realizează însumarea valorică a fondului documentar și se înregistrează patrimoniul bibliotecii în fondul mijloacelor fixe sau circulante ale unității de pe lângă care funcționează biblioteca.

IX. Alte aspecte ale activităților desfășurate de bibliotecă

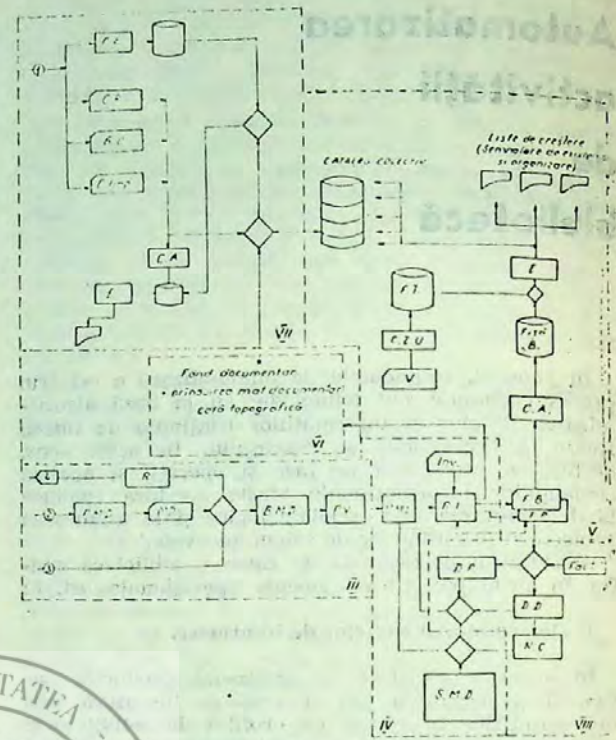
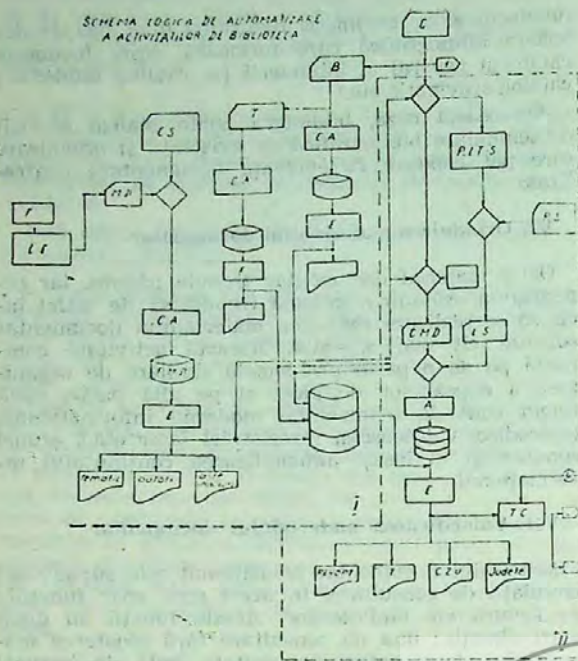
Funcționarea bibliotecii ca o unitate sau subunitate conduce și la punerea unor probleme privind personalul (pontaj, retribuții, învoiri ș.a.), asigurarea cu materiale, probleme financiar-contabile ș.a.m.d

Ne propunem să nu dezvoltăm fiecare din aceste activități în operații sau minuiiri, acestea fiind realizate în funcție de dimensiunile bibliotecii care își propune automatizarea.

Dacă analizăm aceste activități descrise și ținem cont de existența unor aplicații informatice la nivel național din B.C.S., I.N.I.D. și altele vom putea realiza un ansamblu de scheme logice (vezi figura 1a, 1 b, 1 c, 1 d) care pot descrie modalitățile de automatizare a activităților de bibliotecă.

S-a intenționat aici să se prezinte o încercare de formulare a unor sugestii de automatizare a activității de bibliotecă și am dori să menționăm că este necesară o unificare a eforturilor în direcția asigurării unei baze metodice și teoretice adaptată tuturor bibliotecilor. De asemenea, se leagă în mod direct și necesitatea pregătirii întregului personal din bibliotecă, conform programului de perfecționare, în

SCHEMA LOGICA DE AUTOMATIZARE
A ACTIVITĂȚILOR DE BIBLIOTECA

1a

- FMD fișier de material documentar
- T Titulari
- E editare
- B Beneficiari
- LE liste editoriale
- F furnizori de material documentar
- C cititori
- CA material documentar
- MD creare, actualizare fișiere
- PV Material documentar
- CZU procese verbale
- V clasificarea zecimală universală
- RMF vocabular
- RI registrul de mișcare a fondurilor
- NC registrul inventar
- CS notă contabilă
- R comandă socială
- Reclamații
- BMD Borderou de material documentar
- Inv. număr inventar
- TC Transmiterea comenzilor
- CMD Comandă de material documentar
- LS Liste de schimb
- P.S. Parteneri de schimb
- P.L.T-S producția proprie de literatură tehnico-științifică
- CR cercetare retrospectivă
- BC Buletin de cerere la sala de lectură
- C. Imp. Cerere de împrumut
- P.M.D. primire a materialului documentar
- A comandă de achiziții de material documentar
- SMD scoaterea (declararea) materialului documentar
- Fact factură furnizor
- DP decontarea parțială
- D.D. decontare definitivă
- F.B. Fișă bibliografică
- F.P. Fișă preliminară
- F.T. fișier tezaur
- Fiș. B. fișier bibliografic

STRUCTURA INFORMATIONALA A INREGISTRARII UNOR INTIPARI

1c

ISSN, ISBN, STAS sau Cod
Denumire
CZU
Preț
Țara de editare
Periodicitate

B Beneficiari

Cod beneficiar (eventual cod SIRUES)
Denumire
Adresă
stradă
nr.
cod poștal
Județ

T Titular

Cod titular (eventual cod SIRUES)
Denumire

probleme de informatică documentară (metode de codificare, probleme de lingvistică logică și matematică aplicată, tehnică de calcul etc.).

Din experiența activității I.N.I.D. rezultă că problemele de automatizare nu sînt complicate prin structura lor de rezolvare, ci se complică prin cantitatea mare a introducerii de date și informații.

În acest sens este recomandabil să se realizeze în paralel cu problematica de automatizare și :

A. Analiza amănunțită a proceselor de muncă în B.C.S. și să se stabilească care din aceste procese se compun din operații care se repetă și care dintre ele și în ce ordine ar trebui supuse procesului de mecanizare sau automatizare (notă: în schema logică prezentată se repetă datele bibliografice ale materialului documentar în proporție de 80 la sută încă de la emiterea comenzii de material documentar, R.M.F. și R.I. pot fi rezultatul unei prelucrării automatizate ș.a.m.d.).

B. Să se asigure fie prin proiectare, fie prin dotare un echipament de introducere-redare corespunzător cerințelor impuse de activitățile specifice de bibliotecă, inclusiv teletype-uri, precum și un personal calificat.

C. Să se revadă concepția metodologică de organizare a activității desfășurate de bibliotecă în raport cu noile sarcini ce decurg din punctele A și B.

FOCUS — un sistem românesc de regăsire documentară

Minicalculatoarele par a fi devenit instrumentele potrivite pentru automatizarea gestiunii colecțiilor documentare. Pe de o parte au o capacitate relativ mare de memorare, iar pe de altă parte sînt accesibile, ca preț, pentru bibliotecă și centre de documentare.

Plecînd de la această premisă, la Institutul de Tehnică de Calcul și Informatică București a fost realizat — în cadrul proiectului FOCUS — prototipul unui sistem de regăsire a informațiilor documentare, operațional pe minicalculatoarele românești din familiile INDEPENDENT și CORAL.

Obiectivul major al sistemului este automatizarea manipulării colecțiilor documentare de mari dimensiuni. Este de presupus că o asemenea colecție, chiar dacă nu este publică, are mulți beneficiari, mulți poate ocazionali, cert însă, puțini cu o pregătire specifică de documentariști. Așadar, sistemul trebuie — pe lângă gestiunea propriu-zisă a documentelor — să facă față unui mare număr de utilizatori. Din punct de vedere funcțional — cel tehnic ieșind din cadrul

acestui articol — numărul mare de utilizatori impune sistemului două cerințe majore, iar numărul mare de documente încă una.

A. Utilizatorul final (cercetătorul, cititorul) trebuie să poată consulta colecția (prin „colecție” înțelegînd de fapt reflectarea colecției reale în sistemul automatizat), pentru a identifica documentele ce corespund interesului său particular, fără a fi (permanent) asistat de documentarist. În nici un caz nu i se poate pretinde să cunoască un limbaj formal de interogare.

B. Colecția trebuie să poată fi consultată de mai mulți utilizatori simultan.

C. Sistemul trebuie să ofere mijloace de regăsire precisă. Într-o colecție realmente mare, rata uzuală de „zgomot” este probabil inacceptabilă. Dacă într-o colecție mică o cercetare bibliografică produce — să zicem — cîteva zeci de referințe nerelevante, într-o colecție mare, la aceeași proporție, numărul lor poate ajunge la cîteva sute, ceea ce este deja de nestăpînit.

Sistemul nostru — credem — își îndeplinește obiectivul; el poate gestiona pînă la 16 milioane de documente, fiecare putînd avea pînă la 64 de mii de caractere. Desigur, acestea sînt limite teoretice. Practic vorbind, la configurația uzuală a minicalculatoarelor noastre (un disc cu capacitatea de 50 de milioane de caractere) se pot gestiona colecții de peste 40 de mii de documente, dacă considerăm lungimea medie a unei înregistrări de document ca fiind de 1 000 de caractere. Aceasta nu este puțin, mai ales că am considerat o lungime medie generoasă.

Sistemul permite consultarea colecției de către mai mulți utilizatori simultan (în terminologia noastră de programatori se zice că este cu „multiaccess”). Mai mult decît atît, în timp ce de la unele terminale colecția este consultată, de la altele pot fi introduse noi documente, fără ca aceasta să producă inconveniente, în afara creșterii într-o oarecare măsură a timpului de răspuns, desigur.

Pentru a satisface cerința accesului direct al utilizatorului neprofesionist la facilitățile sistemului, acesta este interactiv, iar așa-numita „interfață-utilizator” (modul de comunicare utilizator-program) este concepută ca un dialog dirijat prin „meniuri”, în care inițiativa aparține sistemului. Aceasta înseamnă practic că sistemul pune întrebări și, la fiecare întrebare, înșiră alternativele de răspuns (unde se poate). După ce utilizatorul introduce opțiunea sa, sistemul face prelucrările necesare, afișează pe ecran informațiile convenite și procesul se reia printr-o nouă întrebare. La fiecare întrebare — care nu este cu totul evidentă — sistemul poate oferi explicații (ce semnifică întrebarea, ce efect are fiecare opțiune...) dacă i se cer prin apăsarea tastei „?”. Pentru ilustrare, să vedem cum se desfășoară — simplificat la maximum — procesul de căutare a documentelor. Inițial, sistemul cere un cuvînt-cheie. Utilizatorul introduce „renaștere” să zicem, după care sistemul identifică toate documentele care au fost indexate (descrie) cu această sintagmă, afișează numărul lor și constituie cu identificatorii lor așa-numita „listă curentă”. După aceasta, sistemul afișează meniul de continuare; utilizatorul poate să aleagă un operator (ȘI, SAU, NU) pentru a construi o expresie de regăsire sau poate să opteze pentru filtrarea, afișarea sau păstrarea listei curente. Dacă se optează pentru un operator ȘI, de pildă, sistemul cere un nou cuvînt-cheie. După ce-l primește, fie „Italia” de astă dată, identifică documentele indexate și cu aceasta și intersectează lista lor cu lista curentă, obținînd noua listă curentă. În exemplul nostru, lista curentă conține acum documentele ce au fost indexate atît cu

descriptorul „renaștere” cit și cu „Italia”, ceea ce înseamnă că majoritatea acestor documente tratează renașterea italiană.

Sistemul are patru funcții majore :

1. Definirea colecției.

Înainte oricărei alte acțiuni, administratorul unei colecții trebuie să-i precizeze caracteristicile. Aceasta revine de fapt la definirea câmpurilor de document (autor, titlu, descriptori, anul apariției ș.a.m.d.) — cel mult 127 — și a tipurilor de documente ce se vor vehicula în colecție (carte, articol, patent etc.).

Pe de altă parte, el trebuie să definească tezaurele colecției — cel mult 10 — care vor conține termenii dintre care se vor recruta descriptorii folosiți la indexarea documentelor, precum și cuvintele-cheie folosite la regăsirea lor. Tezaurele FOCUS merită o discuție aparte și deci nu fac obiectul acestui articol.

Fiecărui câmp elementar i se specifică atributele : formatul (fix, variabil), lungimea și natura (alfabetică, numerică, mixtă). Dacă este un câmp de indexare (cu alte cuvinte va constitui un criteriu de căutare) i se specifică doar tezaurul atașat ; în el se vor afla doar identificatori de termeni din acel tezaur. Câmpurile elementare pot fi agregate în câmpuri compuse (pe cel mult 7 niveluri). De exemplu „nume” și „prenume” pot constitui câmpul „autor”.

Câmpurile, odată definite, sînt asociate pentru a forma structurile tipurilor de documente. Așadar, un tip poate avea câmpuri specifice, dar poate de asemenea partaja unele câmpuri și cu alte tipuri (cazul uzual). Fiecărui tip i se asociază un nivel de confidențialitate, iar fiecărui câmp i se precizează nivelul de confidențialitate relativă în cadrul tipului și gradul de multiplicitate.

2. Introducerea și indexarea documentelor

Odată definite obiectele colecției, documentaristii indexatori trebuie să introducă descrierile documentelor colecției, câmp cu câmp. Pentru câmpurile de indexare, descriptorii trebuie, în principiu, introduși aprioric în tezaure. Aceasta nu este însă o regulă absolută : dacă s-a precizat astfel de la definiție, un tezaur poate accepta termeni noi și în cursul indexării.

Sistemul oferă indexatorului mijloace care permit o indexare de finețe — principala cale de a crește precizia regăsirii (vezi cerința C). În primul rînd, înainte de selectarea unui descriptor, indexatorul poate să consulte tezaurul și, prin „navigare”, să aleagă descriptorul cel mai potrivit dintre cei disponibili, în locul primului care-i vine în minte. În al doilea rînd, i se oferă — și aceasta constituie o originalitate — așa-numita „asistență de relevanță”. Ea constă în următoarele : după asigurarea unui descriptor, sistemul identifică automat atît setul de documente indexate cu acel descriptor, cît și setul documentelor indexate cu același ansamblu de descriptori, ca și documentul în curs de indexare (DSI-set, Documente Similar Indexate) și afișează mărimea celor două seturi. Din aceste două cifre, indexatorul poate deduce gradul de finețe al descriptorului în cauză, precum, și specificitatea indexării documentului respectiv în cadrul colecției. Dacă descriptorul pare a fi prea general, el poate fi pe loc înlocuit cu unul mai specific („fizica nucleară” în loc de „fizică”). Dacă ansamblul curent de descriptori nu-i conferă documentului o specificitate suficientă (DSI-set-ul prea mare), indexatorul știe că trebuie să

adauge noi descriptori. În acest fel, el are o măsură obiectivă — deși relativă la colecția respectivă, în momentul respectiv — a numărului de descriptori ce trebuie asigurați unui document.

În sfîrșit, indexatorul mai are la dispoziție așa numita „histogramă”. După ce a asignat unui document cel puțin un descriptor — ca să existe un DSI-set —, el poate cere sistemului o analiză a acestui set. Rezultatul ei este lista tuturor descriptorilor folosiți la indexarea documentelor din set, fiecare cu frecvența lui de utilizare. Această listă poate da uneori bune sugestii pentru continuarea indexării.

Indexarea automată este permisă, nu și încurajată, contravenind obiectivului nostru. Cînd se optează totuși pentru ea, câmpurile implicate trebuie marcate ca atare încă din faza de definiții.

La terminarea introducerii, indexatorul atribuie documentului respectiv un nivel propriu de confidențialitate.

3. Regăsirea documentelor

Modul de desfășurare pas cu pas al procesului de căutare a fost sugerat mai sus. S-a putut însă observa că, în această manieră interactivă de formulare a unei expresii de regăsire, nu apar paranteze — atît de obișnuite în limbajele tradiționale de interogare. În modul interactiv, ele sînt nenaturale. Dacă se simte nevoia lor într-un caz particular, pot fi suplinite prin facilitatea de salvare în orice moment a listei curente și apoi prin operarea listelor astfel obținute.

Filtrarea de care s-a pomenit constă în căutarea liberă în textul unor câmpuri a unor sintagme (sau fragmente), în toate documentele din lista curentă. Sînt reținute acele documente care conțin — în câmpurile indicate — respectivul șir de caractere. Aceste șiruri pot fi : cuvinte, cuvinte trunchiate (cu un anumit prefix/sufix), cuvinte cu caractere mascate și perechi de cuvinte la anumită distanță. De exemplu, „Londr” găsește și „Londra” și „London”, „Mosxva” găsește și „Moscova” dar și „Moskva”. Iar expresia „Frankfurt ? (1,1) Main” înseamnă că cele două cuvinte trebuie să fie cel puțin unul și cel mult un (adică exact unul) cuvint distanță, deci dă atît „Frankfurt am Main” cît și „Frankfurt pe Main”.

Consultarea tezaurului ca și histograma stau și la dispoziția utilizatorului final, avînd aceeași utilitate, în selectarea cuvintelor-cheie de astă dată. Ele constituie cealaltă latură, simetrică, a mijloacelor de sporire a preciziei sistemului.

Fiecare utilizator are atribuit un așa numit „nivel de acces”. El poate să vadă doar acele documente — de fapt câmpuri — care au niveluri de confidențialitate (suma nivelurilor câmpului, tipului de documente și a documentului concret) sub nivelul său de acces.

4. Întreținerea

Administratorul poate să aloc sau să suplimenteze spațiul disc necesar diferitelor segmente ale colecției, poate să adauge noi utilizatori cu privilegii speciale, să aloc sau să schimbe parole, să reorganizeze colecția dacă se simte nevoia ș.a.m.d.

FOCUS este un sistem ambițios și care ar putea să rezolve problema automatizării regăsirii documentare pentru majoritatea colecțiilor de publicații din țara noastră pentru următorii 10 ani. El se află în stadiul de implementare pilot la Institutul de Biopreparate Pasteur din București și va fi probabil larg disponibil începînd cu anul 1987.

Dan MATEI

Facilitatea de gestiune a tezaurelor în sistemul FOCUS

În orice sistem de regăsire a documentelor, căutarea se bazează pe descrierea documentelor. Descrierea se referă, evident, la conținutul acestora. În mod tradițional, această descriere se face utilizând lexicul unei limbi.

Sînt cunoscute dificultățile de înțelegere adecvată a sensului acestor unități lexicale. De aceea au apărut dicționarele explicative, enciclopediile etc.

Rostul acestora este facilitarea comunicării verbale între indivizii care vorbesc o anumită limbă.

Dacă este nevoie de asemenea mijloace (dicționare) pentru „reglementarea” comunicării între oameni, este de imaginat că într-un sistem automatizat (cu un calculator) de regăsire documentară se ridică probleme speciale de constituire și utilizare a acestor dicționare. Prin tradiție, dicționarele sistemelor automatizate de regăsire se numesc tezaure.

Tezaurele sînt imaginate să asiste terminologic atît pe cel care descrie conținutul documentelor (adică indexează), cît și pe cel care formulează cereri de regăsire. Asistența terminologică înseamnă sfătuirea utilizatorului în privința alegerii unităților lexicale cele mai consonante cu ceea ce gîndește.

Două funcții importante ale tezaurelor merită să fie amintite aici. În primul rînd, ele stau la dispoziția utilizatorilor unui sistem de informare ca niște dicționare ale cuvintelor cunoscute de sistem. În această postură, un tezaur delimitează mulțimea cuvintelor pe care le putem folosi în dialogul nostru cu calculatorul.

Al doilea grup de funcții ale tezaurelor este cel de precizare a sensului în care un anumit cuvînt este utilizat în sistemul de informare. (Uitați-vă, de curiozitate, în DEX, la cuvintele „program” sau „operație” și observați cît este de dificil pentru un slab cunoscător al limbii să atribuie sensul adecvat aceluia cuvînt întîlnit într-o frază.) În sistemele tradiționale, calculatorul este un foarte slab cunoscător al limbii, practic neștiind altceva decît să recunoască șiruri de caractere. El nu este în stare să atribuie nici un sens cuvintelor, în schimb se pot imagina programe care să faciliteze memorarea atît a definițiilor cuvintelor, cît și a legăturilor dintre cuvinte.

Definițiile cuvintelor pot fi ceva explicativ sau ceva care să atragă atenția asupra sensului în care cuvîntul este utilizat într-o anume împrejurare. În orice caz, avantajul major care rezultă este acela că orice om care vine în contact cu un asemenea tezaur poate afla cum trebuie să interpreteze un anumit cuvînt, indiferent dacă este de acord sau nu cu această interpretare. O mulțime de aspecte semantice nu au caracter definitoriu pentru un cuvînt.

Atunci pare rezonabil ca aceste aspecte să le memorăm altfel decît sub formă de text. De exemplu, orice mașinărie, indiferent de nume și de destinație, poate avea o componentă. Plasarea unui cuvînt într-o asemenea ierarhie de compunere va spune ceva în plus despre acel cuvînt. Adică, gestul de a conecta cuvintele conferă sens suplimentar acestora.

Componenta de gestiune a tezaurelor din sistemul de regăsire documentară FOCUS este capabilă să gestioneze tezaure bune. FOCUS admite asocierea unui text de maximum 502 caractere unui element lexical. Cele 502 caractere pot fi consemnate pe grupări de caractere etichetate separat. De exemplu, alături de definiție mai notăm și modul în care trebuie să înțelegem acel cuvînt într-un anumit context. Adică, fiecare cuvînt ar fi caracterizat de o DEFINIȚIE și de o NOTĂ DE UTILIZARE, ale căror texte însumate să nu depășească 502 caractere. FOCUS îl ajută pe cel care este în stare să pună în evidență legături între cuvinte să numească aceste legături potrivit stilului și cerințelor universului lexical căruia să i se aplice. El poate utiliza cel mult 127 de nume distincte de legături.

FOCUS recunoaște două relații standard între cuvinte: relația de echivalență, prin care se pot forma clase de echivalență (de exemplu: fantastic, senzațional, minunat) și relația de expansiune (de exemplu, Europa se expandează în: Albania, Belgia...).

Nu este lipsit de importanță nici faptul că în tezaurele FOCUS pot fi depozitate șiruri de maximum 60 de caractere și că aceste șiruri pot fi chiar expresii ale limbii (sintagme).

De asemenea, în momentul introducerii unei sintagme se pot preciza o serie de informații utile în faza de consultare a tezaurelor, atît la indexarea cît și la regăsirea de documente:

— Se poate decide dacă o sintagmă este sau nu autorizată a fi utilizată ca descriptor;

— Se poate decide dacă sintagma face parte sau nu din mulțimea acelor sintagme care sînt prezentate automat, în cazul în care cineva nu poate numi nici un termen al tezaurului. O asemenea sintagmă joacă un rol de ghidare în tezaur, asemănător domeniilor citate în enciclopedii.

Modul în care cineva poate consulta un tezaur FOCUS de la un video-terminal este foarte asemănător cu răsfoirea unui dicționar bine alcătuit, dar oferă cîteva facilități pe care numai calculatorul le poate executa eficient și anume: căutarea tuturor cuvintelor care au o rădăcină dată, listarea tuturor sintagmelor care sînt într-o anume legătură cu o anume sintagmă etc. Problemele tradiționale de sinonimie, antonimie, generic-specific și altele de ordin semantic se rezolvă prin tehnica legăturilor sau prin memorarea caracteristicilor sintagmelor. Chiar dacă un cititor se acomodează mai greu cu mijloacele tehnice implicate de utilizarea programului FOCUS, curînd își dă seama că este mai comod să apese niște taste decît să manipuleze un volum de 3 kg.

Pe viitor, vom extinde procedura de consultare a tezaurelor cu facilități de „luat notițe” prin care să eliminăm complet necesitatea utilizării creionului și hîrtiei.

Iuliu BARA

de Calcul și Informatică din
Institutul pentru Tehnică
București

PIONIERII — PRIETENI AI BIBLIOTECII

În procesul formării omului nou, al dezvoltării personalității copiilor, un rol de importanță deosebită îl are biblioteca școlară. Aceasta ocupă în școală locul pe care-l are într-o localitate biblioteca publică. Utilitatea ei se face simțită atât la nivelul întregii școli, al fiecărei clase, cât și la nivelul fiecărui elev în parte, răspunzând deopotrivă cerințelor procesului de învățământ, gustului și preferințelor elevilor. Biblioteca școlară vine în sprijinul pregătirii cadrelor didactice, pentru lecții și activitățile pionierești, furnizându-i parte din datele necesare, dar, mai cu seamă, facilitează informarea și documentarea elevilor prin lucrări de referință în domeniile prevăzute de programa școlară.

Prezentăm, în continuare, experiența unuia dintre cercurile pionierești „Prietenii bibliotecii” — cel de la Școala Generală nr. 22 din Galați — privind metode de stimulare și activizare a elevilor în spiritul lărgirii orizontului lor cognitiv, al respectului pentru munca în colectiv, al interesului pentru activitatea de informare și documentare.

Cercul își are obârșia în atât de necesarul cerc de literatură din fiecare școală. Pasiunea copiilor pentru lectură i-a îndemnat să îndrăznească nu numai confruntarea cu puterile lor prin interpretarea textelor literare, cu colegii lor în cadrul concursului de limba și literatura română, ori al celui de creație „Tinere condeie”, ci să și corespundă cu autorii cărților citite sau pregătite spre a fi citite. Astfel a îmbobocit ideea „Albumului cu prieteni” care cuprinde acum peste șaiszeci de scrisori de la scriitorii apreciați de către publicul larg.

Pașul următor a constat în constituirea cercului „Cutezători în lumea cărților”, care are drept obiectiv introducerea copiilor în noțiuni de biblioteconomie și își desfășoară activitatea paralel cu cercul de literatură și cenaclul literar al școlii.

Din punct de vedere organizatoric, acest cerc nu se deosebește

de alte cercuri pionierești, cu mențiunea că are o componentă eterogenă din punct de vedere al vârstei și al nivelului de pregătire școlară (cuprinde elevi din clasele a II-a pînă la a VII-a). S-a optat pentru această variantă pe motiv că formarea și dezvoltarea deprinderilor de lectură, de folosire și întreținere a bibliotecii școlare începe cu „serbarea abecedarului” și continuă toată perioada pionieriei. Festivitatea care marchează însușirea abecedarului este urmată de vizita la Biblioteca Județeană „V. A. Urechia”, cu care începe inițierea în tainele folosirii și îngrijirii cărților. Cu acest prilej, noilor membri ai cercului li se întocmesc fișe de cititori.

Activitatea cercului se desfășoară pe grupe, — fiecare grupă avînd în componență pionieri cu experiență mai bogată și pionieri începători — și este coordonată de un colectiv de conducere format din pionieri care activează în cerc de cîțiva ani. Iată și activitățile care se desfășoară în cadrul cercului: primirea cărților restituite de cititori, aranjarea în rafturi, completarea fișelor de împrumut, menținerea ordinii și curățeniei în bibliotecă; prelucrarea cărților, aplicarea de ștampile și notarea numărului de inventar, lipitul buzunarelor, al buletinelor și al fișei de termen, întocmirea fișei de carte; clasificarea cărților, întocmirea fișelor pentru cataloage, întocmirea de bibliografii și de dosare tematice cu articole din presă; realizarea colecțiilor de periodice, cu semnalarea articolelor de interes pentru activitatea școlară și pionerească, recenzarea unor articole din ziare și reviste; prezentarea noutăților editoriale, a cărților nou intrate în biblioteca școlii, realizarea expozițiilor de carte cu prilejul diferitelor activități omagiale și aniversare, realizarea albumelor cu aspecte din activitatea cercurilor din școală, întocmirea articolelor pentru gazeta cercului; recondiționarea cărților și a revistelor uzate, urmărirea modului în care sînt păstrate de către elevii școlii manualele școlare, prin control periodic în fiecare clasă; realizarea legăturii bibliotecii cu de-

tașamentele de pionieri, întocmirea listelor de cititori din fiecare clasă, atragerea pionierilor către bibliotecă, organizarea activităților săptămînale ale bibliotecii în colaborare cu detașamentele de pionieri și cu grupele de șoimi ai patriei.

Pentru buna desfășurare a activității, conducătorul cercului se întâlnește bilunar cu membrii acestuia, în ședințe de cite două ore, preocupîndu-se de organizarea activității grupelor, abordarea unor aspecte metodice ale muncii de bibliotecă, pregătirea pionierilor în vederea întocmirii recenziilor de carte, bibliografiilor, dosarelor tematice etc., efectuarea unor vizite de documentare la tipografie și la biblioteca publică. Eficiente sînt și întîlnirile săptămînale, de 15 minute, organizate pe grupe, consacrate unor probleme ce cer o rezolvare operativă. Conduse de către un pionier care activează în cadrul cercului de mai mult timp și are mai multă experiență, ele dezvoltă la copii spiritul organizatoric și de autoconducere pionierească, stimulează creativitatea și evidențiază valoarea muncii în colectiv.

Deschis colaborării cu celelalte cercuri din școală și cu detașamentele de pionieri, cercul „Prietenii bibliotecii” inițiază împreună cu acestea dezbateri, mese rotunde, concursuri, întîlniri cu oameni de știință, artă și cultură, cu părinți frunțași în producție, cu membrii altor cercuri similare, pe o tematică diversă, care se referă la istoria poporului român, la realizările obținute de oamenii muncii din patria noastră în construcția societății socialiste și comuniste, la valori ale artei românești, la cuceriri ale cercetării științifice etc. Totodată, membrii cercului realizează expoziții tematice de carte, de desene, participă la concursurile literare și de cultură generală din școală, aduc o contribuție însemnată la îndeplinirea obiectivelor acțiunilor-concurs de educație patriotică „Tot înainte!” și „Patria română — țară de eroi!”.

Este remarcabilă și contribuția membrilor cercului la informarea pionierilor din unitate cu privire la folosirea presei. În acest scop, ei au elaborat recomandări de tipul: ziarul se citește zilnic, dacă vrei să fi la curent cu tot ce se petrece în țară și în lume; fiecare pagină a ziarului are tematica ei, ceea ce te ajută să te orientezi mai bine în căutarea informațiilor care te interesează; acordă atenție termenilor pe care nu îi cunoști și folosește dicționarul; orientează-te pe harta

ACTIVITATEA BIBLIOTECII JUDEȚENE CONSTANȚA PRIVIND POPULARIZAREA CĂRȚII ÎN ETAPA DE MASĂ A FESTIVALULUI NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI“

politică a lumii și localizează țările unde se petrec evenimentele despre care citești; împărtășește din impresii membrilor familiei, colegilor, pentru a-ți da seama dacă ai înțeles corect ceea ce ai citit.

Cunoștințele dobândite în activitatea de cerc și permanentul contact cu cărțile permit membrilor acestuia să colaboreze mai aplicat cu colectivele de redacție ale gazetelor școlii, atât prin asigurarea bibliografiei, cât și prin redactarea articolelor. Se corelează astfel activitatea comandamentului unității de pionieri cu aceea a fiecărui cerc din școală, în folosul tuturor elevilor spre îndeplinirea obiectivelor procesului educativ-formativ.

Dobândirea deprinderilor de muncă în bibliotecă, de folosire a cărții este continuată în afara bibliotecii școlii, la biblioteca județeană, la secția pentru copii, unde membrii cercului primesc informații despre bibliotecă, despre organizarea fondurilor de publicații, despre „statutul“ cărții din bibliotecă și al celei personale despre sursele secundare de informare și rolul lor în orientarea lecturii, despre publicațiile periodice și rolul lor în documentare, despre recondiționarea și legarea cărților și revistelor, despre noile apariții editoriale și, aspect deosebit de important, desfășoară activități practice, cum sînt așezarea cărților în raft, completarea formularelor, preluarea cărților, intercalarea fișelor de catalog, întocmirea răspunsurilor la întrebări, pe baza surselor secundare de informare, realizarea expozițiilor de carte etc. Durata acestor ședințe de cerc nu depășește 20 de minute pentru expunerea materialului teoretic și 30 de minute pentru lucrările practice. Experiența acumulată în cadrul acestor activități este valorificată în zilele cu mare afluență de cititori, duminică îndeosebi, cînd „prietenii bibliotecii“, îmbrăcați în halate și purtînd eusoane, ajută personalul bibliotecii distribuind cărțile solicitate, îndrumînd cititorii la raft, aranjînd cărțile după restituire.

Considerăm că activitatea cercurilor „Prietenii bibliotecii“ contribuie la educarea comunistă, patriotică, revoluționară, prin muncă și pentru muncă a pionierilor, la formarea deprinderilor de activitate intelectuală și că experiența „cutezătorilor“ gălățeni și a colegilor lor din alte localități ale țării poate fi generalizată cu succes și folos.

Valentina LEONTE

Biblioteca Județeană Constanța a desfășurat, în etapa de masă a Festivalului național „Cîntarea României“, o bogată și diversă activitate de popularizare a cărții, sub imperativul noii calități a muncii, al promovării progresului tehnic în sprijinul producției, al formării personalității multilaterale a omului nou. Desigur, această activitate de prim plan a demersului cultural al bibliotecii a fost concepută și realizată sub semnul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român.

Cea de a XXVI-a ediție a „Lunii cărții la sate“ a prilejuit organizarea în localitățile rurale a unui evantai larg de manifestări dedicate popularizării cărții. Menționăm expozițiile Anii Epocii Ceaușescu, ani de puternică dezvoltare a agriculturii, de continuă înflorire a satului românesc (comuna Mihail Kogălniceanu); Din gîndirea social-politică, economică și filozofică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, (Tuzla, 23 August, Pecineaga, Albești, Cumpăna, Popraisar, Comana ș.a.); Noua revoluție agrară (Limanu, Negru Vodă, Terchezu, Independența, Saraiu, Cogealac, Mircea Vodă etc.); Liferatura română contemporană și valorile politice (Adamliși, Basarabi, Ciocirlia, Ovidiu, Mereni, Cobadin, Nicolae Bălcescu, Crucea ș.a.); prezentările de carte Revoluția agrară și modernizarea agriculturii de Viorel Hălmajan (Comana); Economia mecanizării agriculturii de N. Marghidan, I. Davidovici și I. Bianu (Chirnoieni); Tineretul azi; aspirații, opțiuni, perspective de Ion Dumitrescu și Nicolae Andrei (Limanu); Religia în lumea contemporană de Petru Berar (Mircea Vodă); Simbolurile Magistralei albastre (Cogealac); șezătorile literare susținute de cenaclurile constăntene și revista „Tomis“ la Mihail Kogălniceanu, Băneasa, Valu lui Traian, Ovidiu, Istria, Oltina, Corbu, Poarta Albă etc. Inscriind cartea ca o permanentă a vieții spirituale a satului, a fost întocmit un program de manifestări cu cartea îndeplinit riguros de lucrătorii bibliotecii constăntene care răspund de bibliotecile comunale pe linie metodologică.

Și în acest an, „Luna cărții în întreprinderi și instituții“ (ediția a I-a) a prilejuit Bibliotecii Județene în colaborare cu Consiliul Județean

al sindicatelor, Comitetului județean U.T.C. și Centrului de Librării, realizarea a numeroase manifestări cultural-educative de masă cu cartea. Au fost prezentate volumele Solidaritate militantă cu toate forțele democratice și progresiste, pentru o lume mai bună, mai dreaptă de Nicolae Ceaușescu (Casa de Cultură a Sindicatelor Constanța), Diplomația păcii de Victor Duculescu (Întreprinderea de Exploatare Portuară), Teroarea hortysto-fascistă în N. V. Transilvaniei — sept. 1940 — oct. 1944 (T.A.G.C.M.), Tehnologii noi în construcția navelor de mare tonaj (Întreprinderea Construcții Navale Constanța) ș.a. Dintre expunerii, amintim: Cartea și biblioteca — rolul lor în creșterea conștiinței socialiste a maselor în etapa actuală (Casa de Cultură a Sindicatelor), Mișcarea comunistă și muncitorească din Dobrogea (I.C.N. Constanța), Tineretul de azi și cărțile sale (Casa de Cultură Medgidia), Preocuparea cadrelor tehnice în vederea reducerii consumurilor de energie (Întreprinderea de Exploatare Portuară), Romanul românesc la ora împlinirii (Combinatul Petrochimic Midia-Năvodari), Două decenii de literatură în Dobrogea (Navrom) etc.

În cîntea marelui jubileu al partidului, Biblioteca a desfășurat manifestări de înaltă ținută ca expozițiile 65 de ani sub flamurile partidului, Trepte spre viitor, Tradiții de luptă, simpozionul 65 de trepte spre libertate și progres (realizat în colaborare cu Arhivele Statului — filiala Constanța și Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța); șezătoarea literară Te cîntăm partid iubit (secția pentru copii) precum și alte acțiuni de popularizare a cărții, în cluburi, întreprinderi și instituții. De asemenea, împlinirea a cinci decenii de la procesul din 1936 de la Brașov al tinerilor militanți antifasciști în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu și de la întemnițarea sa la Doftana a prilejuit organizarea unor expuneri și prezentări de cărți (I.E.P. — M.T.Tc., I.C.N., I.T. Dobrogeana, Întreprinderea „Energia“, I.I. Lînbă etc.).

În această perioadă, Biblioteca Județeană nu a neglijat nici activitățile organizate sub genericul „Creatori la Pontul Euxin“ ori „Dialogul copiilor cu artele“ (manifestări tradiționale ale bibliotecii),

șezătorile de cenaclu (cenaclurile: „Ovidius” — al revistei „Tomis” și al bibliotecii, „Mlădițe dobrogene” — al Casei pionierilor și șoimilor patriei și al Secției pentru copii, „Lucașărul” — al filialei Filimon Sirbu și „Nicolae Labiș” — al filialei din Cartierul Poporului), prezența în școli a unor teme bibliografice și de introducere în tehnica utilizării instrumentelor de informare bibliografică (Secția pentru copii), elaborarea unor utile materiale de propagandă a cărții, care au fost publicate în buletinele metodico-bibliografice „Cartea” și „Mlădițe dobrogene”, difuzate în biblioteci și în alte instituții de cultură din municipiul și județul Constanța etc.

Constantin CIOROIU
Ovidiu PETCU

„OLTUL ÎN CONȘTIINȚA ROMÂNEASCĂ”

Organizată ca în fiecare an, în contextul festivalului folcloric „Cîntecele Oltului”, de Biblioteca Județeană Vilcea, în colaborare cu Comitetul Județean Vilcea al U.T.C. și cu contribuția bibliotecilor județene de pe firul Oltului: Harghita, Covasna, Brașov, Sibiu, Olt și Teleorman, manifestarea cultural-educativă „Oltul în conștiința românească” avind ca temă: **Oltul — țărîm al idealurilor de înfrățire și pace**, aflată la cea de a XI-a ediție, a avut loc în zilele de 2—3 august 1986, la Casa de Cultură a Științei și Tehnicii pentru Tineret din Rm. Vilcea.

Acțiunea a fost precedată de venisajul unei expoziții complexe de carte, fotografii, pliante, ilustrații sub genericul „Oltul înfrățirii noastre”.

Simpozionul interjudețean a fost dedicat marilor evenimente ale anului — sărbătorite de întregul nostru popor: „65 de ani de la înființarea P.C.R.”, „Anul Internațional al Păcii” și „600 de ani de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Mare”.

Deschiderea lucrărilor a fost făcută de tovarăsa Domnica Oлару, vicepreședinte al Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Vilcea. În continuare prof. dr. Gheorghe Anca, scriitor, directorul Bibliotecii Centrale a Institutului Politehnic — București, a prezentat evocarea „Oltul și Voievozii”.

Programul simpozionului a cuprins o serie de comunicări pre-

zentate de: Eugenia Mitrache — director la Biblioteca Județeană Olt („Județul Olt, are peste timp”), Iăcrămioara Chiru („Oltul personaj simbolic în literatura română”) și Lenuța Repanovici („Gh. Barițiu, un călător neobosit al plaiurilor românești”), bibliotecari principali la Biblioteca Județeană Brașov; Székely K. Zsolt, („Ținutul covăsnean — veche vatră de civilizație românească multifilenară”), muzeograf la Muzeul Județean Covasna; ing. Ioan Sahinian de la Întreprinderea Electrocentrale Vilcea („Oltul — în lungul drum al vieții spre lumină”); Balazs Atilla, bibliotecar principal la Biblioteca Județeană Harghita („Memoria Oltului”); Mircea Avram și Nicolae Gastone, bibliotecari principali la Biblioteca „Astra” — Sibiu („Astra — 125 de ani de activitate născută pe țărîmii culturii” — cu proiectii de diapozitive comentate); Mihai Topazu, activist la Comitetul Județean Teleorman al U.T.C. („Oltul sub semnul permanenței”).

Programul a mai cuprins și alte comunicări, însoțite de material ilustrativ, precum „Oltul înfrățirii noastre” de Sergiu Păuce, directorul Muzeului Județean Vilcea, „Creație, muncă, împlinire”, ing. Mircea Perpelea, secretar adjunct al Comitetului Județean Vilcea al U.T.C., „Spirit militant revoluționar-patriotic în întreaga activitate cultural-educativă”, prezentată de Anton Ceaușu, director al Casei de Cultură a Științei și Tehnicii pentru Tineret — Vilcea; „Monumente istorice, mărturii ale continuității milenare de-a lungul Oltului”, urmată de un colaj de diapozitive comentate de Horia Nestorescu-Bălcești, muzeograf la Muzeul Memorial „Nicolae Bălcescu” — Vilcea.

Prețind contribuția remarcabilă pe care o are acțiunea noastră anuală la cunoașterea științei și tehnicii, a istoriei artei și culturii de-a lungul Oltului, făcînd-o an de an tot mai interesantă, mai documentată și atractivă, Ioan Simion, șeful serviciului metodic de la Biblioteca Centrală de Stat, în cuvîntul său, a apreciat calitatea manifestării făcînd totodată valoroase propuneri pentru cadrul de pregătire al unei colaborări rodnice dintre bibliotecile județene de pe firul Oltului. De asemenea, s-a referit la publicul spectator care s-a dovedit interesant, fiind în număr foarte mare, apreciînd totodată și cadrul intim, primitor, al sălii, al oamenilor care s-au ocupat de pregătirea și realizarea acestei frumoase și interesante manifestări interjudețene.

Petre PETRIA

Aniversarea celor 125 de ani de ființă a instituției ce a întrupat unul din cele mai sfinte idealuri ale spiritualității ardelenice — răspîndirea culturii prin intermediul cărții în rîndul maselor populare, ca mijloc al progresului și condiție a afirmării conștiinței naționale — a constituit elementul dominant, tematic și de interes, sub care s-a desfășurat săptămîna cultural-artistică „Cibinium '86” de la Sibiu, purtînd pe generic „Astra în istoria poporului român”.

Biblioteca „Astra” din Sibiu a marcat acest prestigios jubileu în primul rînd prin performanțele profesionale atinse — aproape 23 de mii de cititori și 477 de mii de volume difuzate anual —, performanțe ce i-au adus lauri (locul I și medalia de aur) tuturor celor cinci ediții ale Festivalului național „Cîntarea României”. Cu acest prilej festiv, bibliotecii i-a fost acordată „Diploma de onoare” a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, iar 73 de foști și actuali slujitori ai bibliotecii au primit brevetul și insigna „Evidențiat în munca cultural-educativă de masă”. Între aceștia, specialiști de prestigiu ai biblioteconomiei românești precum Ioan Holhos, peste 30 de ani director al Bibliotecii „Astra”, Elena Băncescu, Aurel Cotu, Mircea Avram, Elena Dunăreanu ș. a.

La adunarea festivă, ce a adus aplauze bibliotecii aniversate și

MOMENTELE ANIVERSARE ALE „ASTREI“

slujitorilor ei, au rostit cuvinte de omagiu: dr. Grigore Beldeanu, secretar al Comitetului Județean de partid Sibiu —, Gheorghe Constantin, director în C.C.E.S.; Vasile Crișan, președintele C.J.C.E.S. Sibiu, Ion Mariș, directorul Bibliotecii „Astra”; Gh. Bondoc, director adjunct al B.C.S.; Maria Lambucă, director al Bibliotecii Județene Brașov; alți reprezentanți ai unor biblioteci județene din țară, scriitori, oameni de cultură. Un moment ce a emoționat a fost intervenția meseriașului pensionar Ioan Manițiu, membru al „Astrei”, prin asimilare cu Reuniunea meseriașilor, patronată și finanțată de Asociație, care a evocat contribuția acesteia nu numai la difuzarea culturii, ci și la formarea și promovarea meseriașilor. Omagiul său adus Bibliotecii „Astra” s-a concretizat, dincolo de cuvinte, în fapte încărcate de dragoste și respect față de carte și cultură — o contribuție efectivă la restaurarea sălii de festivități redată funcției sale inițiale, sală ce a găzduit lucrările în plen și spectacolul artistic dedicat aniversării.

Momentul central al manifestărilor aniversare a fost un moment de lucru, la care cadre universitare, cercetători științifici și în primul rând bibliotecari, oaspeți din întreaga țară, și-au împărtășit roadele cercetărilor aplicate mai ales la istoria „Astrei” și așezămintelor ei, la contribuția adusă la dezvoltarea

conștiinței unității naționale românești, dar și la fenomenul lecturii publice contemporane, sub titlul generic „Cartea și biblioteca în slujba culturii”. Despre aria de cuprindere și diversitatea tematică a comunicărilor, imposibil de cuprins fie și într-o simplă înșiruire, oferă unele repere titlatura secțiunilor: Astra — nucleu de spiritualitate românească; Istoria cărții și a tiparului; Istoria bibliotecilor; Cultură — Carte — Lectură.

Călitățile intervențiilor a fost, la nivelul exigențelor pe care un asemenea eveniment și instituția sărbătorită le impuneau. Menționăm, de pe poziții subiectiv-sentimentale, numai trei dintre comunicări: „Biblioteca și capodoperele” (dr. Maria Moldoveanu); „Elogiul cărții” (dr. Liviu Sofonea) și „Cartea și biblioteca în acțiunea generală a Asociației transilvane. Concepția bibliotecăromonică promovată de Astra” (Ioan Holhoș).

Din programul manifestărilor nu au lipsit lansări de cărți, întâlniri cu autori, concursuri „Cine știe câștigă”. Vom reține însă, în primul rând, expozițiile de carte și alte materiale de colecție bibliotecară, elocvente din multiple puncte de vedere, unele în organizarea instituției gazdă, altele prezentate de colaboratori („Lupta românilor ardeleni pentru drepturi și unitate națională”. Cărți și documente. Colecția Doru Ștefan; „Din tipologia cărții bibliofile contemporane”.

Cercul de bibliofilie al Liceului industrial „7 Noiembrie” Sibiu, expoziția filatelică „Astra — 125”) și chiar de oaspeți („Cartea și biblioteca în ex libris” — organizată de colecționarul și creatorul Dafinel Duinea, cele 76 de piese expuse fiind donate bibliotecii sărbătorite).

Dintre expozițiile prezentate de Biblioteca „Astra”, una merită cu deosebire a fi menționată, pentru tema ei („Biblioteca „Astra” — 125 de ani de activitate neîntreruptă”), pentru amploarea ei și pentru calitatea documentelor expuse, toate originale, aparținând patrimoniului cultural național și ilustrând elocvent valoarea inestimabilă a colecțiilor bibliotecii. Exponatele vorbeau despre istoria Asociației Transilvane... (mărturii ale revoluționarilor de la 1848 și fotografii originale de epocă, acte privind înființarea bibliotecii Asociației și activitatea ei de început — primele cataloage, rapoarte, donații, ecouri internaționale ale instituției, fotografii ale localurilor și ale primilor bibliotecari (Nicolae Cristea, Visarion Roman, Nicolae Petre Petrescu ș.a.), biblioteca după Unire, ca și despre valoroasele ei colecții — mari biblioteci personale intrate în fondurile bibliotecii; carte veche românească; carte manuscrisă; carte străină veche, manuscrise literare; albume, iconografie; colecții de periodice vechi românești; colecții de ex libris; cărți cu autograf; lucrări realizate și editate de bibliotecă.

La loc de cinste în expoziție s-a aflat opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și, înscrise cu litere de aur în Cartea de onoare a bibliotecii, la 17 iunie 1967, cuvintele de apreciere cu valoare de program pe care le-a subsemnat: „Prin generații succesive de cărturari iluștri care au militat neobosit pentru răspîndirea în mase a ideilor de libertate națională și socială, Asociația „Astra” a adus o contribuție de preț la formarea conștiinței naționale a poporului nostru și la dezvoltarea culturii sale progresiste. Urăm din inimă instituțiilor culturale-științifice, intelectualilor români, germani, maghiari, noi succese în activitatea lor pentru înflorirea artei și culturii noastre socialiste”.

Ioana LUPU

Unul din primele „instrumente” prin care va acționa „Astra” spre scopul propus încă de la înființare și mai înainte, de la alcătuirea Statutelor în 1860, și anume: „... a căuta neîncetat mijloace spre a lumina, cultiva, înavuți și a fereci pe popor, că să fie fericită țara”, după afirmația lui Gheorghe Barițiu, a fost biblioteca „Asociațiunii”, născută și ea în aceeași adunare generală din 23 oct./4 nov. 1861, deci acum 125 de ani, fiind, în acest sens, cea mai veche bibliotecă publică românească cu activitate publică neîntreruptă.

Dacă la început, fondul de publicații al bibliotecii număra doar 195 de cărți, acesta crește treptat (1 022 vol. în 1871, 10 307 vol. în 1891, 17 859 vol. cărți și 379 colecții periodice în 1901, 22 158 vol. cărți și 1 512 colecții periodice în 1918, 120 090 vol. și 40 000 colecții periodice în 1951), ajungând astăzi la peste 600 000 de unități de bibliotecă, din care peste 530 000 de volume cărți, 43 000 de periodice, 19 428 de manuscrise, 12 047 iconografie, ex libris, cartografie, diafilme, diapozitive, discuri etc., fond constituit — în prima perioadă — mai ales prin sacrificiile materiale făcute de toate păturile sociale ale populației românești din Transilvania și prin donații, între donatori numărându-se Academia Română (încă de la înființare, în 1866), Ministerul de Culte și Instrucțiune din București, societăți sau instituții culturale și științifice din străinătate (Viena, Budapesta, Florența, Roma ș.a.), ca și personalități de seamă ale vieții noastre culturale, atât din Transilvania cât și de peste muni — Papiu Ilarian, Timotei Cipariu, Al. Treboniu Laurian, Gheorghe Barițiu, Iosif Hodoș, Moise Panga, George Tăutu, Iosif Vulcan, Mihael Kogălniceanu, V. A. Urechia etc., etc., — precum și unii editori și librari sibieni sași — Samuel Flitsch, Fridrich Engber.

Răspunzând deci plenar, atât prin numărul și valoarea colecțiilor, cât și prin menirea sa culturală și științifică, biblioteca „Astrei” devine, până la 1918, Biblioteca Națională a românilor din Transilvania.

După 1918, biblioteca beneficiază. În perioada 1923—1949, de dreptul de depozit legal, prerogativă ce atrage după sine creșterea substanțială a colecțiilor, cu precădere a celor de periodice — una dintre cele mai complete colecții de ziare și reviste dintre cele două războaie mondiale.

În fondul „de aur” al Bibliotecii „Astra” au intrat de-a lungul ani-

lor și se păstrează cu deosebită grijă cărți rare — între care amintim: cea mai veche carte din fond, *Sbornicul slavonesc*, tipărit la Sas Sebeș 1580; *Cazania* lui Varlaam, Jași, 1643; *Noul Testament* de la Bălgrad, 1648; *Psaltirea* lui Dosoftei, Jași, 1680; primul calendar românesc, Sibiu, 1693 (unicat); *Ceaslovăț*, Sibiu, 1696; *Bucoavnă*, Bălgrad, 1699; *Dimitrie Cantemir*, *Descrierea Moldovei*, Neamț, 1825 și *Istoria Imperiului Otoman*, în limbile franceză engleză și germană —, cărți manuscrise: *România pitorească* a lui Alexandru Vlașuț sau *Arhanghelii* lui Ion Agirbiceanu —, o bogată corespondență autografă semnată de Vasile Alecsandri, Victor Babeș, Gheorghe Barițiu, Ioan Bianu, Andrei Birseanu, Zaharia Boiu, Valeriu Braniște, Ilarie Chendi, George Coșbuc, Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, Jacob Negruzzi, Iarlie Porumbescu, Ilarion Pușcariu, Octavian Tăslăuanu, V. A. Urechia, Gustav Weigand și, în general, a aproape tuturor marilor personalități de pe întreg pământul românesc. Se mai află în același fond cărți purtând semnături, autografe și dedicații din partea lui Aron Pumnul — dascălul de română și de suflet al lui Eminescu — și... până la cele ale contemporanilor Ștefan Pascu, Constantin Noica sau Octavian Paler.

Dar valoarea și prestigiul unei instituții se măsoară și în caratele intelectuale și morale ale omenilor care au servit-o și o servesc,

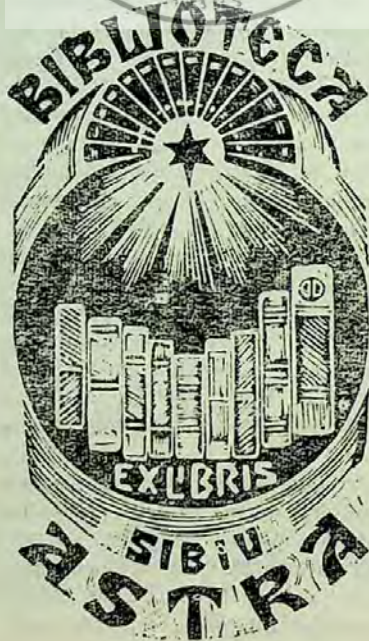
motiv care ne îndeamnă să amintim și numele unor bibliotecari ce și-au înscris strădania în istoria celor 125 de ani ai bibliotecii sibiene: primul a fost Vissarion Roman (membru corespondent al Academiei Române), cel care a alcătuit și a publicat în „Telegraful Român” primul catalog al publicațiilor aflate în bibliotecă; memorandistul Nicolae Cristea; Nicolae Togan care alcătuieste și el și publică în volum un catalog al publicațiilor; Ioan Maxim, Ioan Crețu, Nicolae Petra-Petrescu, dr. Petru Span, Octavian Goga (pentru puțin timp, în 1909), Ioan Banciu, Victor Lazăr, Dr. Horea Petra-Petrescu, toți cu notabilă activitate în cimpul larg al culturii naționale.

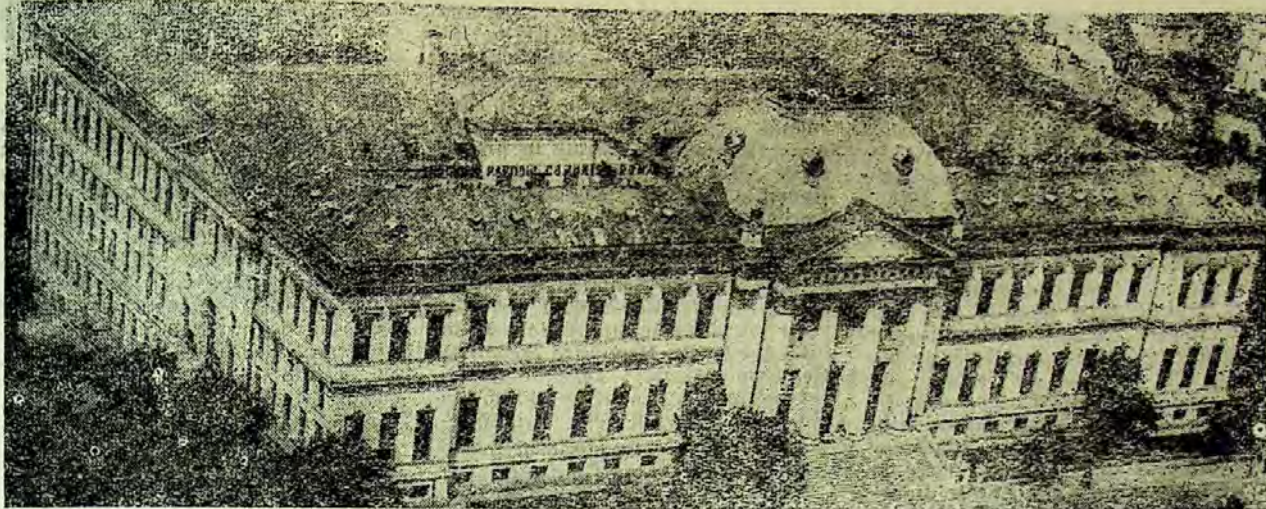
Activitatea prezentă a Bibliotecii „Astra” se înscrie cu cinste pe coordonatele tradiției, dar și în contextul culturii noastre noi, fiind una dintre instituțiile de prestigiu în geografia spirituală a județului Sibiu și a întregii țări.

Sint notabile eforturile actualilor bibliotecari ai „Astrei” de a pune în valoare fondul de publicații prin lucrări bibliografice, peste 40 de titluri de bibliografii, cataloage, indicații bibliografice, între care: *Cartea românească veche*; *Cartea străină veche*; *Asociațiunea „Astra” — Activitatea editorială la Sibiu*; *Județul Sibiu în anii Republicii*; *Pașini de istorie*; *Literatura în „Telegraful Român” etc.*, fiind edificatoare în sensul amintit. Se evidențiază apoi manifestările științifice anuale tradiționale organizate la Sibiu: „Zilele Bibliotecii „Astra.”; Sesiunea națională de comunicări „Tineret, cultură, acțiune socială”; *Întîlnirile cercurilor de bibliofilie și ex libris*; „Tradiții culturale de-a lungul veacurilor în tre județele Sibiu și Vilcea”, ca și numeroasele participări — peste 100 în ultimii ani — la manifestările de profil cu caracter național organizate în diferite centre culturale ale țării.

Desigur că, nu în ultimul rând, se așază nobila strădanie a celor care vin în contact direct cu publicul cititor, cu miile, cu zecile de mii de elevi, studenți, învățători sau muncitori din întreprinderile sibiene, cu cadre universitare sau cadre tehnice din diferite domenii ale creației materiale, tineri și vîrstnici, care calcă an de an pragul prestigioasei instituții cu nume simbolic „ASTRA”, ce și-a sărbătorit, în palatul ridicat în anul 1905, reînnoit și îmbogățit în acest an, venerabila vîrstă de 125 de ani.

Nicolae GASTONE

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII CRAIOVA LA 20 DE ANI

Doă decenii de învățămînt universitar la Craiova — două decenii de activitate bibliotecară în slujba formării tinerelor generații de specialiști.

Iniințată în anul 1966, prin fuzionarea Bibliotecii Institutului Agronomic „Tudor Vladimirescu” — prima bibliotecă pentru învățămînt superior din Craiova (iniințată în 1947) — cu Biblioteca Institutului Pedagogic de trei ani, Biblioteca Universității din Craiova a parcurs în acest răstimp treptele unei continue perfecționări organizatorice și funcționale, în consens cu cerințele unui învățămînt superior complex și diversificat ca cel craiovean. (În structura Universității funcționează 8 facultăți: Filologie-Istorie, Matematică-Fizică — cu profil pedagogic; Științe ale naturii, Științe economice, Medicină, Electrotehnică, Agricultură și Horticultură, Mecanică.)

Astăzi biblioteca funcționează cu o unitate centrală (organizată în 1973, ca urmare a extinderii localului central al Universității) și opt filiale, pe profilul facultăților respective. Dimensiunile activității sînt de fapt mult mai largi dacă luăm în considerare întreaga structură a bibliotecii: 45 de biblioteci de catedră și cabinete, 19 depozite cu publicații, 7 săli de lectură cu o capacitate totală de 476 de locuri. Pentru noul universitar se află în stadiu avansat de organizare un seminar de matematică, cu cca 10 mii de volume, destinat studiului individual și în colectiv.

În momentul inaugurării în 1966, Biblioteca pornea la drum cu

195 907 unități de evidență. Astăzi, baza de documentare, prin dezvoltări continue, a ajuns la aprox. 653 000 de volume — o bogată colecție enciclopedică, precum și fonduri specializate pe domenii, în cadrul bibliotecilor de facultăți.

≡Colecțiile bibliotecii s-au îmbogățit prin achiziții curente, transferuri, donații, schimb intern și internațional de publicații. S-au primit importante transferuri de la bibliotecile centrale universitare din București, Cluj, Iași, de la Biblioteca Academiei de Științe Economice și de la Biblioteca Institutului Medicinofarmacologic, din București. În 1979, în structura Bibliotecii Universitare au fost integrate Biblioteca Institutului Central de Perfecționare a Personalului Didactic — filiala locală și Biblioteca Casei de Cultură a Studenților. Deosebit de valoroase au fost transferurile de la Liceul „Frații Buzești” din Craiova și de la Grupul Școlar Comercial Craiova, cuprinzînd publicații românești și străine tipărite pînă în 1944.

Din 1973, Editura Academiei R.S.R. a inzestrat biblioteca cu cite un exemplar din aparițiile sale editoriale, iar Uniunea Compozitorilor din R.S.R. a dăruit bibliotecii o colecție deosebită de discuri.

Prin achiziționarea bibliotecii personale a prof. C. D. Fortunescu, au intrat în colecții numeroase lucrări cu valoare bibliofilă și o serie de tipărituri craiovene.

De o însemnătate aparte pentru dezvoltarea colecțiilor a fost con-

ferirea, conform Dispoziției nr. 315 din 10 iunie 1974 a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, dreptului de depozit legal — drept de care beneficiase încă din 1933 Biblioteca Școlii Centrale din Craiova, iar din 1947 Biblioteca Institutului Agronomic din Craiova.

În componența colecțiilor se află și donații importante din partea unor personalități ale științei și culturii românești, precum acad. Gh. Ionescu-Sisești, acad. Amilcar Vasiliu, acad. Ștefan Milcu, V. G. Paleolog prof. dr. Nicolae Novac, cadru didactic al Universității din Craiova.

Destinate în principal studiului universitar, nevoilor specifice ale integrării învățămîntului cu cercetarea și producția, colecțiile Bibliotecii Universității conțin și numeroase valori de patrimoniu, ediții princeps, cărți cu autografe, exemplare de cărți și reviste rare, românești și străine.

Pe lîngă documentele de tip clasic — cărți și periodice — în fondurile sale și-au aflat firesc locul și o serie de mijloace moderne de transmitere a informației — filme, microfilme, diapozitive, benzi, discuri, microfise.

Dezvăluirea colecțiilor se realizează prin intermediul unui sistem complex de cataloage — alfabetice și sistematice (pe baza C.Z.U.) — de cărți, periodice și colecții speciale, atît la unitatea centrală, cît și la bibliotecile filiale.

În sala de referințe din unitatea centrală, studenților le sînt puse la

dispoziție instrumente de informare. Tot aici, primesc asistență metodică în tehnica muncii de documentare și bibliografie. De altfel, în beneficiul lor a fost editat (în 1978) și un ghid al bibliotecii.

Prin sectorul de bibliografie, biblioteca acordă studenților și celorlalți beneficiari asistență bibliografică la cerere sau în întîmpinare și totodată întocmește și instrumente interne de informare. De asemenea se elaborează cercetări bibliografice tematice servind necesităților didactice și științifice. Pot fi citate astfel o seamă de bibliografii deschise pe teme ca: **Activitatea științifică a cadrelor didactice de la Universitatea din Craiova**; **Dezvoltarea învățămîntului superior din Craiova**; **Teze de doctorat susținute de cadrele didactice ale Universității**; **Fișierul tematic pe profil agro-horticol**; **Fișierul traducerilor efectuate la bibliotecă**; **Catalogul materialelor de referință existente în patrimoniul documentar al bibliotecii**. Alte lucrări cu caracter serial sau ocazional, elaborate pe cont propriu sau cu caracter colectiv: **Buletin de informare bibliografică** (apare lunar, din 1968—); **Repertoriul periodicelor străine**. Abonamente ale principalelor biblioteci din municipiul Craiova (Apare anual, din 1968—); **Lucrări științifice ale cadrelor didactice 1947—1976**. Bibliografie selectivă. Vol. 2—6. Craiova, Reprografia Universității, 1976. (Universitatea din Craiova. Biblioteca) — Vol. 2: Științe ale Naturii, 156 p.; Vol. 3: Științe Tehnice 87 p.; Vol. 4: Științe Agricole, 356 p.; Vol. 5: Științe Economice, 142 p.; Vol. 6: Științe Umaniste și Social Politice, 181 p.; Vol. 7: Științe Medicale, 152 p. **Buletin de informare**. Agricultură-Horticultură. Apariție neregulată, 1973—1979; **Acte normative cu referiri la învățămîntul superior**. Ghid. Craiova. Reprografia Universității, 1978. VII + 87 p. (Universitatea din Craiova. Biblioteca. Serviciul de informare bibliografică); **Caiete de laborator și îndrumare pentru învățămîntul superior (1968—1978)**. Craiova, f.e., 1979, VI + 240. **Scrisul Românesc**. Indice bibliografic adnotat. Craiova, Reprografia Universității, 1979. I + 48 p. (Universitatea din Craiova. Facultatea de Filologie-Istorie. Biblioteca Universității. Serviciul de informare și documentare.); **Ghidul materialelor de referință**. /Vol. I). Dicționare. Enciclopedii. Lexicoane. Craiova, f.e., 1980, VII + 360 p.

Prin participarea la elaborarea unor instrumente colective de informare centrale — **Bibliografia manualelor, tratatelor și cursurilor universitare apărute în R. S. România**. (Anual); **Catalogul colectiv al cărților străine intrate în bibliotecile din Republica Socialistă România**. (Anual); **Repertoriul colectiv al periodicelor străine intrate în bibliotecile din Republica Socialistă România**. Seria Abonamente și seria Schimb internațional. (Anual); **Repertoriul periodicelor străine de drept intrate în bibliotecile din Republica Socialistă România**. (Anual); **Teze de doctorat românești**. (Anual) — Biblioteca Universității craiovene își integrează colecțiile în circuitul național al informării și totodată își menține capacitatea de a satisface, prin colaborare, cerințele tot mai pretențioase de informare pe care cadrele didactice și studenții i le adresează permanent. A intrat de altfel în practica curentă a bibliotecii craiovene împrumutul interbibliotecar în țară și străinătate.

Schimbul de publicații — care contribuie substanțial la îmbogățirea colecțiilor și totodată la propagarea valorilor naționale — se realizează în țară cu 70 de parteneri și în străinătate cu 288 de instituții din 42 de țări. Acest schimb se face în principal pe

baza „Analelor Universității din Craiova” și a altor lucrări ale cadrelor didactice, lucrări care, astăzi, circulă în întreaga lume.

După 20 de ani de existență, Biblioteca Universității din Craiova se înfățișează cu un patrimoniu însemnat prin mărimea și valoarea lui, devenind cea mai mare unitate de documentare din județul Dolj, cu caracter enciclopedic.

Ea îndeplinește atât funcțiile proprii unei biblioteci din sistemul învățămîntului superior, sprijinind procesul de învățămînt și cel de cercetare științifică din facultăți, cât și funcțiile unei instituții de cultură și educație socialistă.

Beneficiarii activităților desfășurate de bibliotecă sînt studenți și cadre didactice universitare, cadrele didactice din învățămîntul gimnazial și liceal care urmează diferite forme de perfecționare în cadrul Universității, cercetătorii științifici, specialiști din întreprinderi și instituții craiovene, elevi și alte categorii de oameni ai muncii care doresc să se informeze și să se documenteze.

Continua perfecționare a școlii superioare românești, deschide perspective largi dezvoltării în viitor a Bibliotecii Universității din Craiova.

Eugenia TATOMIRESCU

„Ora de lectură”

Elena Dirjini — economist T.A.G.I.N.D. Craiova

Confruntarea bibliotecarului cu calculatorul

Epoca noastră este marcată de apariția și folosirea calculatorului. Fie că i se admiră potențele, fie că i se detestă implementarea. Dar el există și nimeni nu-i poate contesta imensa forță de rezolvare a problemelor.

Intâmpinat cu rezervă, calculatorul a pătruns destui de greu în viața bibliotecilor. Au fost automatizate în primul rînd și în special operațiile de catalogare și de împrumut, bibliotecile universitare constituind principalele centre de experimentare a noilor tehnologii.

La început, ampla literatură de specialitate pe această temă era greu accesibilă personalului bibliotecilor, majoritatea lucrărilor fiind redactate într-un limbaj tehnic specific. Pe de altă parte, aprecierile specialiștilor în automatizare dovedeau adesea un optimism nejustificat, aceștia ne luînd în considerare toate aspectele problemei. La introducerea automatizării se poate trece numai după ce bibliotecarul, versat în meseria sa, cunoscînd bine interesele instituției în care lucrează, estimează că sistemul propus este relevant pentru bibliotecă, iar metodele sînt adecvate specificului respectivei instituții.

Încercările de catalogare automată au debutat acum 34 de ani, la Biblioteca Publică din Los Angeles, cataloagele obținute prezentînd însă multe neajunsuri. Cea dintîi bibliografie națională curentă a fost întocmită cu ajutorul calculatorului acum 20 de ani. Aceste trei decenii au reprezentat pe tîrîmul automatizării bibliotecilor un mare progres, căci echipamentul s-a perfecționat, iar bibliotecarii au dobîndit o prețioasă experiență în cunoașterea și utilizarea calculatorului.

În deceniile 7 și 8 ale veacului nostru, numărul bibliotecilor care introduc calculatorul în activitatea lor crește simțitor. Ele obțin automat evidența fondurilor, prelucrează automat solicitările, întocmesc automat situațiile de care au nevoie, urmăresc automat circulația colecțiilor, pun la dispoziție informații specializate, prezintă statistici pentru conducere. Calculatorul urmărește, de asemenea, situația achizițiilor, multiplicărilor, casărilor, tipărește bibliografii etc. etc. În momentul de față există numeroase biblioteci în mai toate țările din lume care folosesc calculatorul, fie că posedă un calculator propriu, fie că sînt conectate la un centru de calcul prin legătură telefonică sau prin terminale.

Dacă primul val al informaticii a fost cel al megacalculatoarelor, extrem de mari și foarte scumpe, cel de-al doilea val s-a caracterizat prin minicalculatoare, cu mult mai ieftine și mai accesibile. Al treilea val al informaticii, cel al microcalculatoarelor s-a constituit, începînd din 1970, în jurul microprocesoarelor. Apariția și evoluția microprocesoarelor a condus rapid la utilizarea lor în meseria de bibliotecar, ducînd la descentralizarea unor unități periferice prin decuplarea sarcinilor. Interconectarea microprocesoarelor a avut ca efect optimizarea struc-

turalilor de regăsire a informațiilor, atît de necesare în activitatea unei biblioteci.

Atenția specialiștilor s-a îndreptat de la regimul de funcționare off-line (unde datele ajung la calculator prin mijlocirea omului) la regimul on-line (unde datele se transmit direct calculatorului din diferite puncte ale procesului).

Calculatorul cu care se lucrează îndeobște în lume azi face parte din cea de a patra generație, iar la sfîrșitul deceniului se așteaptă apariția calculatorului din cea de a cincea generație (care va fi dotat cu inteligență artificială).

Pînă la a treia generație de calculatoare, același tip de mașină răspundea întregii varietăți de solicitări, atît ale întreprinderilor, laboratoarelor, cît și ale bibliotecilor sau universităților, diferențele constînd doar în modalitățile de regăsire a informației.

Cu apariția microprocesoarelor și scăderea vertiginosă a prețurilor memoriilor cu circuite integrate, a devenit mult mai simplă conceperea mașinilor specializate și deci descentralizarea; mașinile foarte mari folosindu-se pentru prelucrări care necesită mari capacități și mari viteze, cum este, de pildă, prelucrarea imaginilor furnizate de sateliți sau a datelor meteorologice. Supracalculatoarele existente azi în lume sînt doar de ordinul a douăzeci! Dacă acum 17 ani aceste mașini prelucrau pe secundă 36 de milioane de instrucțiuni sau 6 milioane de operații cu virgulă flotantă, supracalculatorul contemporan poate ajunge la 1000 de milioane de astfel de operații pe secundă.

Toate calculatoarele moderne, mari sau mai mici, sînt multiprocesuale spre deosebire de calculatoarele clasice care erau monoprocresoare secvențiale.

În timp, calculatoarele au devenit mai ușor adaptabile nevoilor de prelucrare din biblioteci. Introducerea terminalelor și folosirea microcalculatoarelor a însemnat un mare pas în sporirea eficienței automatizării în biblioteci. Problema capacității „memoriei”, care reprezenta în trecut un permanent motiv de neliniște pentru bibliotecari, este depășită prin apariția „discului optic”.

În centrul atenției bibliotecarilor a stat în paralel și grija pregătirilor necesare automatizării, atît în organizarea fondurilor, metodelor de prelucrare, cît și în cea a inițierii personalului. Standardizarea și cooperarea au condus la o reală propășire a automatizării în biblioteci. Cooperare înseamnă schimb intens de informații, reducerea considerabilă a prețului de cost, eliminarea unor eforturi paralele inutile, mărirea eficienței informațiilor de bibliotecă și grăbirea considerabilă a ritmului de catalogare, bibliografiere etc., deci o îmbunătățire substanțială a muncii. Standardizare înseamnă muncă bine organizată și unitară conform normelor internaționale și naționale în vigoare, aplicare de reguli pertinente în descriere, prescurtare etc. etc.

Bibliotecarii provenind din generații mai tinere sînt mai inițiați în „ale tehnicii”, mai permiabili la ideile noi, deci la introducerea, în instituțiile lor, a calculatorului cel mai eficient, cel mai modern.

În prezent, preocupările cercetătorilor din domeniul tehnicilor automatizării sînt focalizate atît în jurul problemelor de optimizare a componentelor și arhitecturii calculatorului, cît și a limbajelor folosite. De mare interes sînt calculatoarele construite din circuite integrate din siliciu, la un nivel de integrare foarte înalt, arhitectura lor fiind cea paralelă. Munca în interiorul calculatorului se împarte ca în cadrul unei uzine, fiecărui procesor revenindu-i o parte din sarcini.

Folosind un număr mare de procesoare se poate ajunge la calculatoare montate în paralel al căror

potențial depășește cele mai rapide supracalculatoare, dar al căror preț este cu mult mai redus. Arhitectura acestor calculatoare în care se implementează o rețea de procesoare permite să se lucreze simultan, dar concertat la rezolvarea problemelor.

Un calculator secvențial este format dintr-un procesor, o memorare și un subsistem comunicabil. Procesorul aduce o secvență de instrucțiuni din memorie, decodifică fiecare instrucțiune și duce la bun sfârșit o operație, de pildă în locațiile memoriei ale căror adrese sînt conținute în instrucțiuni. Totul ne sugerează un algoritm pas cu pas. O dată însă cu apariția microtehnicii, oamenii s-au gândit la foloasele pe care le pot aduce microprocesoarele rînduite în paralel. Ei constată că, cu cît un calculator este mai rapid el costă mai puțin. Un calculator de 25 de ori mai rapid costă de 5 ori mai mult, un calculator de 81 de ori mai rapid costă doar de 9 ori mai mult ș.a.m.d. Deci e practic să folosim mașini rapide. Pe de altă parte, dacă divizăm munca între procesoare, putem ajunge la același rezultat folosind un număr mare de procesoare mici mai lente în locul unui procesor mai rapid. Ținînd seama că procesoarele mici se fabrică în serie și sînt ieftine, pe cînd un procesor mare este unicat și deci foarte scump, apare și în acest chip perspectiva unei serioase economii bănești.

S-au construit deci calculatoare deosebit de rapide, formate dintr-o „armată” de procesoare orînduite în paralele. Și știința contemporană a fost pusă în fața mai multor probleme noi și tulburătoare. Așa s-a născut „calculul paralel”! Calculul paralel își trăiește acum „copilăria” și se confruntă cu probleme grele, căci vechile metode de programare, ca și limbajele de programare elaborate nu se potrivesc cu situațiile create de activitatea colectivă în paralele a acestor armate de procesoare.

Dacă la început „calculul paralel” nu a operat schimbări vizibile în tehnologia de programe, reorganizînd doar algoritmi, s-a constatat cîrînd insuficiența procesului de lucru și acest stadiu a trebuit depășit. Ulterior, programele diferitelor procesoare, care constituiau calculatorul, au început să coopereze. În acest al doilea stadiu de lucru, programele s-au dovedit a fi limitate însă mai mult de către tehnologia algoritmilor, decît de către tehnologia programelor. În consecință, s-a pus accentul pe acuratețea exploatării cunoștințelor necesare algoritmilor de bază, s-a căutat o tehnică pentru a se ajunge la partiția automată a algoritmilor. În cel de al treilea stadiu de lucru apar noi limbaje de programare, care traduc implicit paralelismul, iar compilatorii preiau povara programului partiționat.

Noile limbaje de programare sînt complet deosebite de limbajele de programare cu care sîntem obișnuiți: ALGOL, COBOL etc. Vechile limbaje de programare tratau expresiile drept comenzi care dirijau un procesor, noile limbaje de programare sînt funcționale și tratează formulările ca expresii ce denotă compoziții de funcții. Un astfel de limbaj de pildă ar putea să fie specializat în evaluarea expresiilor unui sistem logico-deductiv. Caracteristica comună a noilor limbaje este că descriu rezultatele unui calcul, dar nu metoda de a obține rezultatele, ceea ce permite o considerabilă flexibilitate în distribuirea sarcinilor de calcul multiplelor procesoare. Cel din urmă stadiu de lucru al calculului paralel se caracterizează printr-o abstractizare mult sporită a interfețelor. Noile interfețe vor ajuta să formuleze precis descrierea problemelor dintr-un domeniu dat, folosind limbile naturale, imaginile, vorbirea și notarea formală.

Eliza ROMAN

Repere privind organizarea colecțiilor la nivelul bibliotecilor județene

În fața creșterii și diversificării, de la an la an, a colecțiilor de documente deținute de biblioteci, se impune o reconsiderare a conceptelor legate de organizarea colecțiilor și a cataloagelor, solicitată de necesitatea satisfacerii nevoilor tot mai complexe de informare ale beneficiarilor.

Înmagazinarea documentelor în vederea regășirii reprezintă un moment important al muncii de bibliotecă, cu implicații serioase în întreaga sa activitate. Orice aproximație în acest sector generează urmări grave. De aceea, este absolut necesar să se stabilească încă de la început norme stricte de așezare și să fie urmăriute cu consecvență.

Documentele deținute de biblioteci, și care formează obiectul diferitelor colecții, se diferențiază și se grupează nu numai după conținutul lor, ci și după forma de prezentare ori după suportul material, caracteristici ce impun diferențieri în organizarea și așezarea acestora. Astfel, un sistem de așezare utilizat în cazul cărților nu are aceeași aplicabilitate la ordonarea revistelor și a ziarelor, cu atît mai puțin la cea a unor colecții speciale (stasuri, brevete, afișe, foi volante, ștampete etc.) Documentele audio-vizuale (discuri, benzi magnetice, filme, microfilme, diapozitive etc.), documente cu formă materială total diferită de carte, necesită de asemenea tehnici de ordonare, organizare și așezare specifice.

Destinația colecțiilor, cerințele specifice legate de funcționalitatea lor vor fi avute, de asemenea, în vedere atunci cînd se discută oportunitatea unui sistem de așezare sau al altuia. Colecțiilor de bază, destinate conservării în timp, le este oportun un sistem de așezare în depozite închise, prin care să se realizeze o folosire integrală a spațiului de depozitare și o bună conservare a publicațiilor, în vreme ce pentru colecțiile la care cititorul are acces direct se va opta pentru o așezare care să aibă în vedere în primul rînd caracterul recomandat al acestei așezări și flexibilitatea ei.

Cele două categorii amintite — colecții de bază cu valoare de conservare, la care accesul este permis numai în incinta bibliotecii, prin sălile de lectură și colecții pentru împrumut în afara bibliotecii (la domiciliu), supuse uzurii, pierderii, casării —, se constituie în categorii distincte, urmează trasee deosebite în bibliotecă, practic nu se întîlnesc niciodată. Treccrea unor lucrări dintr-o categorie în alta — treceri inevitabile, dar nu atît de dese acolo unde există o riguroasă determinare a colecțiilor — urmează a se face prin modificările respective în sistemul lor de colare; realizarea unor corespondențe prin trecerea cotelor rezultate din diferitele sisteme de colare utilizate pentru exemplarele unui titlu în funcție de destinația lor nu își găsesc o motivație practică.

Colecțiile de bază au început să se constituie în majoritatea bibliotecilor județene încă din perioada

interbelică. Aceste colecții, conform Regulamentului cadru de organizare și funcționare a bibliotecii județene (1986), „se constituie din 1—2 exemplare din toate titlurile de cărți românești și străine, precum și din periodicele (serialele) aflate în patrimoniul bibliotecii. După experiențe mai mult sau mai puțin fericite în organizarea lor s-a adoptat pentru acest fond, avînd în vedere cerințele sale specifice de conservare, **sistemul așezării pe format**, cu unele diferențieri dictate de specificitatea colecțiilor incluse aici.

Fondul general de carte, în virtutea atributelor arătate mai sus, va primi în componența sa, într-o așezare unică pe format, fondul „curent”, (uzual) de carte (inclusiv un exemplar din cărțile pentru copii); așa-zisul „fond tradițional” (carte apărută pînă în anul 1944); lucrările de referință (dicționare, enciclopedii); cartea de patrimoniu, cartea de circulație restrînsă.

Trecerea unor lucrări din fondul de referință al sălilor de lectură, în secțiile specializate (artă, muzică) sau la nevoie chiar în serviciile bibliotecii se va face numai prin transfer temporar din depozitul general unde, în locul cîrții va fi păstrat un indicator cu mențiunea secției unde se află.

Fondul de periodice, în care sînt incluse ziarele, revistele, almanahurile, calendarele, alte seriale, beneficiază și el de o **așezare pe format**, diferențiată de cea de carte printr-o siglă care procede formatul, în mod obișnuit „P” (Dimensiunile formatelor la periodice diferă de cele de carte).

Colecțiile speciale grupează categorii foarte variate de documente ce impun cerințe specifice de organizare, conservare și circulație. Dintre acestea menționăm: documente ce se află sub incidența legii nr. 63/1974 cu privire la ocrotirea patrimoniului cultural național (carte rară, manuscrise, stampe, fotografii, hărți, alte documente grafice), „materiale de grup” (standarde, circulare, decizii, planuri și programe de învățămînt, instrucțiuni și regulamente, prospecte comerciale, foi volante, pliante, afișe etc.); documente audio-vizuale (discuri, benzi magnetice, casete înregistrate, microfilme, filme, diafilme, diapozitive etc.); iconografie (fotografii, stampe, cărți poștale ilustrate); hărți, atlase și globuri pămîntești; colecții filatelice**.

Documentele aparținînd colecțiilor speciale pătrund din ce în ce mai mult în bibliotecă, se constituie ca fonduri valoroase printre celelalte colecții, fiind din ce în ce mai solicitate, de unde și necesitatea unei atenții deosebite în organizarea și conservarea lor. În bibliotecă, aceste documente sînt, de regulă, concentrate într-un compartiment ce poartă denumirea de colecții speciale. În alte unități preocuparea pentru concentrarea lor ar trebui să se înscrie într-o perspectivă planică.

Colecțiile de patrimoniu sînt organizate în dulapuri sau depozite închise, pe categorii de documente și anume: cartea bibliofilă, așezată pe format, conform cotei primite în cadrul colecțiilor de bază; alte categorii de documente cu valoare de patrimoniu grupate distinct, în ordinea cotei primite în cadrul

* Cartea de patrimoniu va fi organizată distinct în cadrul colecțiilor speciale.

** O atenție deosebită presupune selectarea dintre documentele de acest tip a celor cu valoare patrimonială.

colecției din care fac parte (manuscrise, stampe, fotografii, hărți, alte documente grafice).

O gamă foarte largă de documente, în cadrul colecțiilor speciale, o formează **materialele „de grup”**, publicații cu titluri tipice și caracteristici comune, ceea ce le conferă o structură omogenă. Aceste materiale, după selectare, se grupează după o tematică proprie, care poate fi stabilită de către secția respectivă, iar pe măsura creșterii numărului acestor materiale, tematica se poate adînci și îmbogăți permanent. Grupele mari ale tematicii sînt notate cu litere mari (A), subgrupele cu cifre romane (I), subdivizarea subgrupelor cu cifre arabe (1) iar pentru subdivizări de amănunt litere mici (a). Fiecare material se încadrează acestei tematici și primește pe el indicele alfa-numeric corespunzător temei de încadrare (A11a), care va constitui cota lui. Formula reprezentînd cota trebuie precedată de prescurtarea „Gr” pentru a se arăta că este vorba de o publicație „de grup” (Gr A11a).

Materialele „de grup” se păstrează în dosare sau mape (foile volante, planșele, fotografiile) și în cutii (cele foarte subțiri). Cota topografică, în acest caz, se înscrie și pe mapă sau cutie. În așezarea pe raft se urmărește ordinea indicelui reprezentînd cota.

Toată gama de materiale „de grup” o dețin bibliotecile beneficiare ale dreptului de depozit legal. În aceste biblioteci este indicată utilizarea prelucrării „de grup”, prin ea realizîndu-se o descongestionare a cataloagelor prin înlocuirea a zeci sau chiar sute de descrieri individuale printr-o singură descriere „de grup”. Astfel, în loc să se descrie individual fiecare standard de stat apărut în țara noastră (apariția lor fiind de ordinul zecilor de mii), este suficient să se întocmească o singură descriere „de grup” la autorul colectiv. Bibliotecile care dețin un număr redus de documente de acest gen, vor utiliza această metodă de organizare și prelucrare raportîndu-se la materialele existente. Este vorba de bibliotecile județene care, conform reglementărilor în vigoare, se preocupă de colecționarea tuturor aparițiilor întreprînd bibliografia locală.

În sfera colecțiilor speciale sînt cuprinse și alte tipuri de documente, în afara celor menționate, ce prezintă particularități în organizarea și conservarea lor:

a. **cărți poștale ilustrate** — ordonate în cutii, alfabetic, pe țări, iar în cazul „României”, alfabetic, pe județe și localități;

b. **stampe** — așezate după o structură tematică, în cutii, pe formate. În interiorul cutiilor fiecare stampă primește un număr de ordine;

c. **hărți, atlase, globuri** — beneficiind, în funcție de forma lor, de depozitări specifice: hărțile în sufluri plasate în stative speciale, atlasele, respectînd regimul de carte, globurile pe polițe. Indicativul de cotă va purta simbolul convențional H;

d. **timbre și colecții filatelice** — organizate în clasoare, în conformitate cu cataloagele publicate ale Asociației Filatelice.

Documentele audio-vizuale — mijloace moderne de imprimare și comunicare — se impun și ele tot mai mult printre colecțiile bibliotecilor ca materiale de o natură cu totul diferită față de carte (documente non-carte): discuri, benzi magnetice, casete, microfilme, filme, diafilme, diapozitive etc.

Discurile, protejate în anvelope de hirtie groasă, se aranjează vertical, în mobile speciale metalice sau de placaj, grupate după categoriile cunoscute: discuri de lungă durată, 33 turații, LP (Long playing); Discuri medii, 45 turații, MS; Discuri 78 turații (D). Conform lungimii diametrului se pot stabili formate, iar în cadrul formatelor se dau numere de ordine. Cota rezultată va fi precedată de prescurtarea „De” prin care se indică tipul de document.

Celelalte documente audio-vizuale se ordonează pe categorii, în ordinea numerelor de inventar (care în acest caz devin colă), precedate de semne convenționale prin care să se individualizeze fiecare tip de document (de pildă, bm — benzi magnetice, mf — microfilme, df — diafilme, dp — diapozitive etc.)

Bibliotecile care practică și împrumutul discurilor la domiciliu, cu selecție în acces liber, vor aplica așezarea sistematico-alfabetică a acestora.

Secțiile audio-vizuale dețin, uneori, în colecțiile lor și note muzicale. Aceste materiale sînt grupate în raft pe format și numere de ordine în cadrul acestuia, cota rezultată fiind de asemenea precedată de un simbol convențional care individualizează tipul de document (n.m.)

Colecțiile de circulație specială, constituite pe baza normelor elaborate de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, sînt organizate în dulapuri sau depozite închise. Așezarea cărților se face conform cotei primite în cadrul colecțiilor de bază; alte categorii de documente sînt grupate distinct în ordinea cotei primite în cadrul colecției din care fac parte.

— Pentru colecțiile destinate împrumutului în afara bibliotecii (la domiciliu), precum și alte colecții la care cititorii au acces direct (fondul de referință al sălilor de lectură), așezarea sistematico-alfabetică s-a dovedit singura profitabilă și este de preferat tuturor celorlalte genuri de așezare. În acest scop, fiecare secție, în funcție de colecții și cerințele publicului specific, își va modifica schema generală de așezare în raft la particularitățile proprii.

Acolo unde bibliotecile nu au posibilitatea să expună la raft întregul fond destinat împrumutului este bine ca depozitele auxiliare ale acestor secții să folosească o organizare identică cu cea din sălile cu acces direct, pentru ca permanentul schimb de publicații dintre ele să se facă ușor, în cadrul aceluiași sistem de cotare. În depozit se vor păstra în special lucrările mai puțin solicitate, apariții mai vechi, dublete.

Fondul de referință al sălilor de lectură va fi și el organizat tematic, după criteriul de conținut, cota definitivă a publicațiilor fiind cea din depozitul de conservare.

În secțiile pentru copii, publicațiile vor fi grupate, în așezarea pe raft, în primul rînd pe categorii de vîrstă; iar în cadrul acestora se va apela la indici c.z.u. (cu funcție de cote), pentru subdivizarea materialelor.

Cotarea alfanumerică practică de multe biblioteci și secții pentru copii nu este, după opinia noastră, recomandabilă, generînd confuzii și discontinuitate în sistemul general de organizare a colecțiilor destinate împrumutului la domiciliu din celelalte secții ale bibliotecii. Schema de așezare va fi adaptată cititorului copil, fără detalieri de amănunt și cu o tîlmăcire adecvată nivelului său de înțelegere.

Elena SABADAC

Dinamica lectură — mass-media la preadolescenți

A vorbi despre rolul lecturii în epoca actuală presupune luarea în considerare a condițiilor vieții moderne. Există astăzi o serie de factori care deturneză atenția omului de la pagina tipărită spre alte surse de informație, mai spectaculoase și, de ce să n-o spunem, mai comode ca receptare. Discuțăm despre rolul cărții și funcția bibliotecarului dar să nu uităm faptul că electronizarea actuală a mijloacelor de producție, dezvoltarea preponderentă a mijloacelor vizuale de comunicare sporesc mai mult viața exterioară a oamenilor decît pe cea interioară. Imaginile sînt din ce în ce mai fascinante și cultura din ce în ce mai exactă. Omul modern trăiește din ce în ce mai mult în afara lui. Contemporanii noștri sînt mai preocupați de abisul cosmic decît de cel psihic și știu mai mult despre relațiile interplanetare decît despre relațiile interindividuale. Oamenii privesc din ce în ce mai mult și citesc din ce în ce mai puțin și mai în grabă. Această constatare este valabilă și în cazul copiilor și a adolescenților. Nu putem fi însă de acord cu concluzia răspicată a sociologului american Mc. Luhan potrivit căreia „astăzi în epoca audio-vizuală și a accelerării electronice de transmitere a informației, cartea se relevă ca o epavă aruncată pe nisip”. Nu putem fi de acord cu această afirmație din mai multe puncte de vedere. Argumentele teoretice și practice dovedesc importanța fundamentală a lecturii în procesul de formare a personalității umane, în evoluția ideo-afectivă a copilului și a adolescentului, chiar dacă o serie de alte mijloace moderne tind să preia funcțiile cărții. Să ne închipuim un copil în preajma preadolescenței străbatînd un labirint informațional modern în timpul unei zile. El receptează, să zicem, în mod aleatoriu, o dezbateră științifică transmisă la radio, un articol în ziar despre Mozambic, discuțiile părinților despre servicii, citește afișe pe stradă cu anunțuri caleidoscopice, ascultă formația „Iris” la casetofonul prietenului și intră în timpător, după orele de școală, la un film cu Florin Piersic, apoi sosește acasă și privește la televizor un serial despre Verdi, în timp ce fratele său îi comentează cele mai grozave faze din meciul Steaua—Dinamo. Aceste mesaje variate configurează un cîmp informațional mozaicat, fără o structură coerentă. Civilizația modernă generează, așa cum demonstrează Abraham Moles, un cîmp eterogen de „vesti” culturale venite din toate direcțiile, individul asimilînd un mozaic de mesaje dispartate. Sociodinamica personalității copilului este mult mai complexă în ziua de azi datorită înmulțirii extraordinare a canalelor de informație. Trebuie să subliniem faptul că frecvent se acumulează elemente de cultură care sînt, pentru copilul de pe stradă, ceea ce a auzit în ajun la radio sau la televizor în mod aleatoriu și a reținut în memorie din ultimul film văzut, revista citită sau conversația cu un prieten. Asta ar putea să ducă la o pregătire entropică deoarece copilul înregistrează fragmente juxtapuse, în care nici o idee nu este neapărat importantă dar multe sînt interesante. Este indiscutabil faptul că această informație diversă declanșează interesele de cunoaștere ale copilului dezvoltîndu-i curiozitatea, însă sistematizarea cunoștințelor se realizează prin studiu individual.

Lectura corelează în profunzime informațiile primite de copil prin metodele audio-vizuale. Funcția formativă a lecturii a fost și este mult comentată astăzi, când diverse alte mijloace de informație solicită psihicul omului modern. Prin specificul ei cartea rămâne grila esențială de ordonare cognitivă. Dacă mijloacele audio-vizuale furnizează aspecte directe și de ultimă oră dezvoltând intuiția copilului, pagina tipărită modelează personalitatea în profunzime și în mod coerent, lectura obligând la un efort creator de înțelegere și sistematizare logică a datelor. Informația audio-vizuală este absolut obligatorie azi, dar nu suficientă. În plină galaxie Marconi lectura continuă să fie factorul prioritar în formarea personalității copilului. S-a constatat faptul că, citind puțin, mulți copii au rămas în urmă în planul dezvoltării psihice. Între vârsta lor fizică și cea psihologică există un decalaj sensibil. Totodată s-au făcut zeci de sondaje de opinie în școli din mediul urban sau rural, cuprinzând mii de copii aflați la vârsta pionieriei, și peste tot unde s-a constatat o situație bună la învățatură, ea a fost corelată intim cu o bogată lectură particulară, iar lipsa acesteia a concordat, matematic, cu rezultate școlare slabe.

În cadrul activității pe care o desfășurăm la Secția pentru copii a Bibliotecii Municipale, „M. Sadoveanu” ne-am orientat atenția spre studiul intereselor de lectură ale preadolescenților, pentru a le corela cu gradul de maturizare axiologică și cu orizontul cognitiv. Am urmărit totodată raportul dintre lectură și informația audio-vizuală în dinamica formării personalității copilului. Am aplicat în acest scop un chestionar cu întrebări deschise (postcodificate) și închise (precodificate) administrate în grup de către operator. Am pornit de la ipoteza că lectura furnizează cunoștințe profunde, sistematizate și facilitează formarea algoritmilor de valorizare la elevi în domeniul cultural. Am avut în vedere faptul că lectura se corelează intim cu mesajele mass-media, generând un stil modern de gândire și de creativitate. Ne-a interesat raportul dintre informațiile esențiale și cele aleatorii la această vîrstă, capacitatea de selecție culturală, ponderea și rolul studiului individual.

Răspunsurile la chestionar relevă faptul că scopul lecturii este diferit: 40 la sută citește pentru cultură generală, 25 la sută din plăcere, 15 la sută din curiozitate, 10 la sută pentru relaxare, iar restul din alte motive. Preferințele au următoarea structură: 81 la sută din cei chestionați preferă cărți cu acțiune dinamică, palpitantă, iar 32 la sută vor să citească exclusiv cărți polițiste și de aventuri. Mai mult de jumătate din cei care citește asemenea cărți justifică opțiunea lor prin nevoia de întâmplări deosebite. Mulți copii au dat răspunsuri corecte la chestionarul privind domeniul de activitate al unor mari personalități, ceea ce denotă influența benefică a radioului, a televiziunii, a revistelor în informarea copiilor și a tinerilor pe diverse planuri. Mai mult de jumătate din răspunsuri provin din sursele mass-media. Corelînd tipurile preferate de informație culturală, situația este următoarea: nici unul nu scrie mai mult de zece nume de scriitori, în timp ce 15,5 la sută dau mai mult de zece nume de sportivi, 35 la sută dau mai mult de cinci nume de scriitori; în timp de 53,4 la sută dau mai mult de cinci nume de actori de film, 50 la sută dau peste cinci nume de muzicieni (din muzica clasică apar cu regularitate Bach și Verdi, lucru ce relevă influența pozitivă a seriilor de la televiziune). Dacă 44,8 la sută dau mai mult de cinci titluri de filme, doar 20 la sută au scris peste cinci titluri de carte, iar 7,5 la sută nu au scris nici un titlu de carte citită; 33 la sută dau

mai mult de cinci nume de interpreți de muzică ușoară, în timp ce doar 6,7 la sută pot enumera mai mult de cinci poeți. În ceea ce privește preferința pentru filme, 55 la sută doresc filme de aventuri, 15 la sută filme științifico-fantastice. Din această statistică reiese clar faptul că elementele provenite prin mass-media ocupă aproximativ două treimi din cîmpul informațional al preadolescentului. Fenomenul este normal dacă luăm în considerare concluzia psihologilor privind coeficientul de retenție. În general, noi reținem 10 la sută din ceea ce citim, 20 la sută din ceea ce auzim, 30 la sută din ceea ce vedem, 50 la sută din ceea ce vedem și auzim, 80 la sută din ceea ce spunem. Această ierarhie ne demonstrează faptul că un copil reține o puzderie de date utile și inutile venite pe căi audio-vizuale.

Chestionarul aplicat de noi reflectă, în unele cazuri, absența ierarhiilor valorice, acumulări de informații fără nici o sistematizare. S-a observat că gradul de sistematizare a cunoștințelor e în strînsă legătură cu nivelul lecturilor particulare. Chestionarul a avut o probă finală constînd în descrierea liberă a unui program de duminică dorit. Copiii au fost asigurați că li se permite orice fantazie. În prelucrarea acestei probe s-a urmărit atît semnificatul cit și semnificatul compoziției. Cu alte cuvinte s-au corelat nivelul și tipologia cunoștințelor cu profilul moral, comportamental și cu expresivitatea stilistică a compoziției. Aproape toți cei care au un bagaj redus de cunoștințe au obținut și un punctaj minim, aproape zero, în ce privește posibilitatea de exprimare (mari greșeli de ortografie, stil incoerent, vocabular nedezvoltat). Dacă 16,3 la sută amintesc în scenariul de duminică și lecturi, mult mai mulți, adică 42 la sută, doresc să vadă un film la cinema sau la video, 10 la sută doresc să vizioneze programul la televizor, 6 la sută vor să meargă la teatru. Interesant este faptul că scenariile compuse de elevi reflectă aproape mecanic stilul lecturilor sau al filmelor preferate. Modul de viață al preadolescentului este puternic influențat de ceea ce vede sau citește. Astfel, în multe scenarii apare dorința de a călători în spații interplanetare, de a întâlni oameni extraterestri, de a inventa o substituție pentru a deveni invizibil etc. În compunerile lor găsim frecvent elemente care reflectă pasiunea pentru domeniile actuale ale științei și tehnicii (în special în răspunsurile băieților). Copiii au cunoștințe privind cibernetica, laserul, radarul, cosmonautica etc și, chiar dacă interpretările sînt naive, ele denotă curiozitate și inventivitate. Creșterea evidentă, în ziua de azi, a interesului copiilor și adolescenților pentru știință și tehnică este cu siguranță un efect al mijloacelor audio-vizuale de informație. Nu întotdeauna însă mesajul cărților și filmelor științifico-fantastice și de aventuri este asimilat constructiv. Unele compuneri ale elevilor denotă caractere infantile dizarmonice, bazate pe o înțelegere rudimentară a elementelor citite sau văzute. Nevoia de dinamism alunecă uneori pe panta agresivității. La polul opus se află compozițiile superioare tematic și stilistic, profilul moral pozitiv ogîndînd nivelul ridicat de cunoștințe și gradul sporit de selectivitate artistică a lecturilor și a filmelor. Din rezultatele globale ale chestionarului aplicat reiese niște concluzii semnificative:

1. nivelul de cunoștințe influențează direct structura intelectuală dar și profilul moral și comportamental social al preadolescentului;

2. alături de carte, mijloacele audio-vizuale îmbogățesc substanțial bagajul de cunoștințe ale preadolescentului;

3. în situația actualii explozii informaționale tinărul trebuie să posedă o conștiință selectivă a datelor;

4. lectura are o influență prioritară în formarea personalității prin capacitatea ei de sistematizare a cunoștințelor și de consolidare ideo-afectivă;

5. la vârsta preadolescenței metodele audio-vizuale prezintă o tentație sporită dar acest lucru nu trebuie să fie în detrimentul lecturii și al studiului individual.

Totodată, chestionarul relevă faptul că unii elevi se limitează doar la lectura operelor prevăzute în programa școlară, iar alții nu citesc nici atât. Preadolescentul solicită în special cărți de aventuri și literatură științifico-fantastică. Această opțiune monocordă poate împiedica formarea unei culturi generale armonioase. Se citește prea puțină literatură română contemporană. (Din 561 numiri, doar 26 sînt din literatura română contemporană.) Se citește prea puțină poezie și se solicită insuficient biografiile oamenilor de seamă și extrem de puțină literatură nebeletristică. În general, în pragul adolescenței, elevii memorează informații „la modă”, nume efemere culese din filme, casete, videocasete, benzi, discuri etc., rămînînd, uneori, doar la acest nivel de cunoștințe. Analizînd exemplele negative, constatăm că ele semnalează niște fenomene simptomatice vizînd dezvoltarea ideo-afectivă a preadolescentului. Este binecunoscut faptul că la această vîrstă activitatea psihică e complexă și deosebit de dinamică, atenția e atrasă de fenomene inedite, imaginația e puternică, „radio-activă”, zic unii psihologi. Este o vîrstă de tranziție în care hiperactivitatea motrice și psihică poate fi orientată spre cunoaștere și creativitate. Este vîrstă la care lectura și studiul individual trebuie să devină activități vitale. Informația audiovizuală combinată cu pasiunea pentru citit structurează în sens modern personalitatea tinărului. Curiozitatea dezorganizată poate să ducă însă la o pregătire aleatorie. La această vîrstă, numeroși elevi citesc mult dar uneori fără criteriile de selecție. Preadolescentul se simte atras de cărți cu subiect antrenant, dar asta poate să ducă la pasiune pentru cărți lipsite de valoare artistică și la o acumulare de mesaje kitch. Este o greșeală să credem că toate cărțile exercită o influență pozitivă la această vîrstă. Se poate spune că există lecturi organizatoare și lecturi dezorganizatoare. Și asta nu din cauza conținutului cărților, ci din cauza greșitei asimilări a substăntei faptice de către tinărul cititor. Pe de altă parte, lectura eficientă nu e cea cantitativă, ci cea selectivă. Prelucrînd datele chestionarului am corelat nivelul culturii generale cu calitatea lecturii. A reieșit faptul că 73 la sută din cei cu scor mare la calitatea lecturii dau răspunsuri foarte bune la întrebări, în timp ce elevii care citesc mult dar haotic și fără criterii valorice dau răspunsuri eronate și într-o formă incongruentă. Astăzi se cere, mai mult ca oricînd, formarea la copii și adolescenți a capacității de selecție culturală, de orientare în cîmpul datelor moderne. Această selectivitate se dezvoltă, în special, prin exercițiul lecturii. Cartea înmagazinează elemente deja stabilizate în cultură, dar pe lingă acest lucru lectura obligă la disciplină intelectuală, aspect absolut necesar la vîrsta preadolescenței, cînd instabilitatea psihică poate glisa spre dezordine cognitivă (așa cum a reieșit din cîteva răspunsuri la chestionarul nostru). Superficialitatea lecturii, citirea rapidă, frunzărirea cărților poate instala în lectorul tinăr „amuzia” (cum spunea Căilnescu) adică citirea la suprafață, fără înțelegerea sensurilor esențiale. Este indiscutabil faptul că adolescentul de azi este mult mai informat, datorită mass-media, decît cel de acum

cîteva decenii, dar pe de altă parte el este predispus la o cunoaștere „în fugă” a lucrurilor. Dacă metodele audio-vizuale dezvoltă extensiv cunoașterea, lectura adaugă dimensiunea intensivă, profundă. Lectura presupune meditație, interiorizare, urmărirea unui text articulat pe idei coerente. Dezvoltarea vocabularului copiilor depinde în cel mai înalt grad de nivelul și varietatea lecturilor. Spre deosebire de textul tipărit, mijloacele audio-vizuale moderne sporesc în special bagajul de reprezentări al copilului, dezvoltîndu-i imaginația proiectivă. Ca bibliotecari, trebuie să înțelegem faptul că generația care crește cu televizor, „copilul cu trei părinți” — cum îi zice francezii —, magnetofon, frigider, aspirator, minicalculator și care vede pe micul ecran aselenizări și rachete interplanetare, nu mai are bineînțeles tîna patriarhală a generațiilor trecute, dar trebuie deprinsă cu studiul individual și lectura temeinică. Totodată preadolescentul trebuie ferit de dizarmonia intelectuală și morală pe care o poate crea vîrtejul vieții moderne. Pe de altă parte, asistăm la o emancipare a copiilor crescuți sub influența mass-media. Cum sînteți pregătiți să facem față acestei emancipări juvenile? Copilul este azi poliinformant și cu o gîndire deosebit de mobilă. Bibliotecarul modern, la fel ca și pedagogul, trebuie să țină seama de noua sensibilitate și de posibilitățile de modelare prin lectură a acestei sensibilități. Mobilitatea gîndirii preadolescentului, sub presiunea informațiilor tipărite sau audio-vizuale, poate să se transforme în superficialitate.

Ca bibliotecari, putem să corectăm la tineri amuzia lecturii ineficiente, putem să formăm la preadolescenți algoritmi de valorizare prin propuneri selectice de cărți. La secția pentru copii a bibliotecii noastre încercăm, prin discuțiile individuale pe care le avem în mod zilnic, să testăm interesele de lectură ale preadolescenților pentru a le orienta spre lucrările valoroase artistic și tematic. Pe de altă parte, în cadrul cenaclului literar „Debut”, folosim metode de inițiere a micilor creatori în tainele unui text literar, învățîndu-i să recepteze estetic conținutul unei cărți și să valorizeze un produs artistic. Să nu uităm că programa școlară ține seama mai mult de nevoile învățămîntului decît de interesul copiilor pentru citire sau pentru gen de lectură. Lecturile extrașcolare ale adolescentului (foarte abundente în numeroase cazuri) pot căpăta, în lipsa unei asimilări eficiente, un caracter dizarmonic.

Pe de altă parte, în condițiile actualii diversități informaționale, încercăm să formăm la copii convingerea că intuirea unor realități prin intermediul lecturii completează și adîncește cunoașterea. Am constatat că numeroși preadolescenți solicită cu promptitudine cărți în legătură cu filmele văzute sau în legătură cu emisiunile văzute la televizor. Ținînd cont de acest aspect, am înființat în bibliotecă noastră clubul „Galax”, în cadrul căruia au loc periodice discuții pe marginea unor probleme ale științei și tehnicii contemporane. Discuțiile împletesc mesajul audio-vizual cu lectura unor texte, încitîndu-l pe copil la cercetarea sistematică a unor fenomene.

În concluzie, între cartea și mijloacele electronice de informație nu trebuie să fie o luptă ci o complementaritate. Copilul de azi, bucurîndu-se de rapiditatea mijloacelor electronice de informație, trebuie totodată crescut în spiritul respectului față de carte, față de mesajul ei artistic și spiritual, indispensabil formării personalității umane.

Constanța DUMITRESCU
Horia FRUNZA

Ex libris-ul vechi românesc și formulele diplomatice uzuale în documentele private

Numeroase culegeri de ex libris-uri menționate în bibliografia anexă cit și cele peste cinci sute de însemnări și însemne de proprietate, culese de pe cărțile vechi românești din colecția Bibliotecii Județene Bihor, ne-au condus înspre raportarea vechiului ex libris românesc, ca descendență și părți componente, la vechile documente (acte private), eminate din același spațiu de redactare și circulație ca și cartea. Așa cum preciza și Livia Bacăru, scriitorii uzau de formule tipice atunci când scriau pe o carte, numai că acestea nu au fost creația vrounei călugăr inspirat, ci proveneau prin transfer din formulele actelor private cu caracter contractual, aplicate în totul lor, sau selectiv, în funcție de caz. Pornind de la un adînc sentiment funcționar și justițiar, ce s-a transferat și asupra cărților, întemeiați pe o practică îndelungată a zapiselor de tot felul (într-un ex libris am găsit chiar expresia de auto-definire: „acest zapis de carte”), scriitorii însemnau pe marginea filelor tipărite intrarea în proprietatea cărții, dar adesea chiar și numai faptul tranzitiv că au adus cartea în casă și au citit-o, o „improprietărire temporară”, un împrumut, despre care lăsa sau măcar o semnătură. În catalogul de colecție, pe care l-am întocmit, există suficiente cărți, cu însemnări de proprietate și de lectură, ce se pot ordona cronologic, în serii de ex libris-uri de mare valoare culturală în totalitatea lor. Se poate astfel vorbi de un ex libris de proprietate asupra cărții, dar și un ex libris vechi românesc de proprietate asupra lecturii. Pentru zecile de nume înscrise simplu, fără alte precizări, eventual data (locul și anul), nu vom putea ști niciodată dacă reprezintă proprietari sau cititori care au împrumutat cartea de la proprietari și au lăsat un ex libris de lectură. Neexistînd restricții de lectură, inerent, cartea se cerea, se împrumuta, mai des sau mai rar, uneori nu se restituia, se pierdea, se muta sau urmau procese pentru recuperarea ei. Adesea apare distinct în închierea ex libris-ului gramăticul, scriind și subscriind în numele părților, care, se vede, știau „citi”, dar nu știau „serie”, situație ce a putut să fie frecventă.

Ex libris-ul se întinde, uneori, pînă la a fi o relatare lungă, cu secvențe narative despre lupta strămoșilor noștri pentru carte și viață spirituală. Am observat că, oricît de arborescentă, structura ex libris-ului se încadrează în forma de redactare și formulele constitutive ale documentelor pe care le studiază diplomatica. Ca de ațitea alte ori, perspectiva interdisciplinară poate oferi o mai bună penetrare în obiectul de studiu, în acest caz ex libris-ul vechi, înțeles ca izvor de informații, cu utilizabilitate în evantaiul științelor istorice. După o sumedenie de

comparații, am ajuns la concluzia că ex libris-ul vechi românesc de factură populară a purtat în sine tradiția unui formular, care derivă din formularul tradițional al documentelor (acte), încît primele ex libris-uri din popor au fost acte contractuale, drapate în forme solemne, pe care le determină caracterul sacru al unor cărți greu accesibile. Printr-o evoluție de circa trei secole, de la acestea, mai complete, s-a ajuns la un ex libris mai degajat, restrîns la esențialul ce se putea comunica scurt. Sistematizarea cumulativă a materialului referențial, descifrat de noi pe filele cărților vechi românești din colecția Bibliotecii Județene Bihor ilustrează convingător aproape toate părțile constitutive, pe care știința diplomaticii le-a indentificat în zapise, hrisoave și pisanii, și le vedește ca fiind proprii și ex libris-ului românesc vechi, care astfel ar putea trece și în obiectul de studiu al diplomaticii, în categoria actelor private, cu specificul că este întotdeauna generat și purtat de o carte suport.

Părțile componente, ce alcătuiesc cuprinsul vechilor acte, potrivit bibliografiei domeniului, sînt protocolul, contextul și eschatocolul (după Damian P. Bogdan), cu aplicare la documentele slavo-române, respectiv (în alți termeni), protocolul inițial, textul și protocolul final (după Francisc Pall), cu aplicare la diplomația latină din Transilvania.

I. **PROTOCOLUL** cuprinde formulele cu care începe documentul și prin care se leagă de cuprinsul propriu-zis. Are la rîndul său diviziuni virtuale, pe care le vom enumera, raportîndu-le la formulele oferite de către ex libris-uri.

1. **Invocația simbolică.** Constă din reprezentarea, în desen simplu sau ornat, a simbolului hristologic, la începutul documentului. Am găsit acest simbol la începutul și la sfîrșitul ex libris-ului, trasat simplu, cu cerneală, de către scriitor.

2. **Invocația verbală.** Formula diplomatică de invocare a divinității, ce apare pentru prima dată pe un document emis de către Mircea cel Bătrîn la anul 1389, se mai află, însă rar, la începutul unor ex libris-uri din secolul al XVIII-lea: „Cu mila tatălui și cu ajutorii fiului și cu săvîrșenia sfințului duh această carte ce se cheamă Psaltire lui David [de Bălgrad, 1651] cum chemăratuom eu Pop Ion din Sarhige [Bihor] drept 7 florinți...” Pe aceeași carte, altă însemnare cu rol de ex libris: „Acum cu ajutorul lui dumnezeu o am căpătat eu Breban Gheorghe la mîna me”.

De notat că formula de calificare a cărții, așa cum frecvent apare în ex libris, reflectă sensul unei devoțiuni și, implicit sau explicit, personificarea cărții. Drept urmare, cu timpul, invocția verbală în cazul ex libris-ului s-a transferat asupra cărții și se exprima prin invocarea cărții și investirea ei cu atribute solemne, de echivalență în mentalitatea scriitorului popular, de reprezentare. În acest transfer se poate observa o nevoie de materialitate sugestivă a scriitorului, transferul din spiritual în material fiind mărturia unei îndoieli, a unei întoarceri către realitate, mărturia unor filoane laice din gândirea lui.

3. Intitulația. Constă din inserarea numelui și a calității persoanei, de la care emană actul, deci de la care emană ex libris-ul. Formulele de intitulație, în acest caz, individualizează și caracterizează cumpărătorul, mai rar vânzătorul, printr-un vechi procedeu opozițional, cit și după profesie sau locul de reședință: „Eu Popa Conștandin Popovici ot Bălești...” [pe un Minei de Rîmnic, 1776]. Intitulația se află consemnată pe filele cărților atît în formă subiectivă, ca sus, la prima persoană, cit și în formulări obiective, la persoana a treia, singular sau plural: „Acesta țăsoslovu iaste a lui Popa Ion din Dușești” [Bihor,] [pe un Ceaslov de Blaj, 1778].

4. Salutația. Urări de sănătate și de voie bună am găsit numai în finalul unor ex libris-uri, dar nu și în încheierea părții de protocol inițial.

5. Areena. Formula diplomatică prin care se motivează emitentul actului, în cazul nostru emiterii ex libris-ului, rațiunea redactării: „Spre aducere aminte amu scrisu...” [însemnare din Olcea, Bihor, pe Îndreptarea legii, Tirgoviște, 1652]; „Însămănare ca să știe cine au cumpărat această carte...” [pe Antologion, Rîmnic, 1745]; „Spre aducere aminte au însemnat...” [deci, pentru a atrage atenția, pe un Catavasier de Blaj, 1762]; „și aceste sau scrisi de supt iscălitu ca să-și aducă aminte și de ostenețiile loru cei ce voru mai răminea pă urma lor...” [pe Evanghelia de Blaj, 1765].

II. CONTEXTUL (TEXTUL) documentului este partea care face relatarea conținutului propriu-zis al actului ce se încheie, folosind pentru aceasta mai multe formule, pe care le-am găsit și în ex libris-uri.

1. Promulgăția. Formula care notifică (notificația), aducînd la cunoștință publică narația din act, respectiv, din ex libris. Se introduce cu cuvintele „să se știe”: „Să se știe că această sintă și dumnezeiască pravilă este a diaconului Stoica ot otta [pe Îndreptarea legii, Tirgoviște, 1652]. „Acestă carte a lui Popa Gheorghie dinu Feniuș să se știe că am cumpăratu...” [pe o Psaltire din București, 1748]. Iată și un ex libris de lectură al unei cărți împrumutate: „Să să știe cînd au fost această sfință pravilă la mine în Bărăști [Bihor] la Ioan Coroi Pop în luna lui aprilie în 26 de zile [Îndreptarea legii, 1652]. Înșasi expresia contrasă de tipul: „Ex libris Ciopecumque” sau „Ex libris Ecclesiae Betfiensis” [din Ciopea, Hunedoara, respectiv din Betfia, Bihor] este în intenția scriitorului un enunț de promulgare.

2. Narația (Expoziția). Constă din o serie de expresii narative sau expozitive, care denumesc obiectul contract (în cazul ex libris-ului acesta este cartea) și formulează transferul, în care intră obiectul, pregătind formula deciziei. Definirea obiectului (cartea), așa cum arătam, se face cu atribute caracteristice sau prin sinonimie: „Acestă îndreptare a legii altmîntrelea pravilă sfință de sfinți părinți întemeiată

și sfințele săboară în introdusă” [însemnare pe Îndreptarea legii, 1652]; „Acesta Ceaslovu sau Orologhioru...” [pe un Ceaslov de Tirgoviște, 1715]; „Acestă carte anume păocenie...” [pe Carte românească de învățătură, Iași, 1643, exemplar găsit în Oradea].

3. Dispoziția. Formula care comunică hotărîrea luată, voința expresă, în cazul ex libris-ului, a cui devine cartea și unde să stea: „să ție prunciilor”; „să fie moșie”; „să nu poată nime să o înștrăineze dela dînsul după moartea lui să rămîie feciorul lui și dela fecioru feciorilor...” [de pe un Liturghier de București, 1746, găsit la Oradea].

4. Clauzele. Sint formule care arată condiționarea deciziei. În ex libris de cele mai multe ori, clauzele au caracter prohibitiv: „acolo să fie în veci”, deci decizia de atribuire a cărții nu se mai poate încălca, fiind definitivă. Este tipică și clauza condițională de formula: „să o ție prunciilor voru învăța carte”; „și de va învăța vrun fecioru a lui Popa Toader să fie cartea aceasta la densii...” [Psaltire, Bălgrad, 1651].

Uneori clauza se perpetuează dintr-un ex libris anterior, dacă între timp cartea a fost legată din nou: „și iarăși să lasă să fie precum întii sau isțrăluit” [Liturghier, București, 1746].

5. Sancțiunea. Asigură, în mentalitatea scriitorului, respectarea și executarea dispoziției, amenințînd cu pedepse spirituale ori materiale. În ex libris se folosesc frecvent, în acest scop, blesteme cu sancțiuni ale primului sinod ecumenic din anul 325: „iară ce oava fura să fie afurisit de 318 părinți din nechea” [Cazania lui Varlaam, Iași, 1643, exemplar găsit în Oradea]; „Iară cine să va scula să e dela Popa Ștefan să fie afurisit Anatema de 3 ori sau cine o vinde iarășu să fie afurisit” [Liturghier, București, 1746]. Am găsit și o formulă mai complexă, cu sancțiune canonică și laică: „iară cine se afla din tălhari să o fure... să fie afurisit și proclețit blăstămat ca Aște și ca Iuda de trei sute și 18 părinți sfinți de săboru de la Nichie și nu aibă cîna cu odihna nici prînz fără de plîns” [Evanghelia de la București, 1760, exemplar găsit la Oradea]. Iată și un caz de sancțiune laică, materială: „Acest țăsov este a lui Koszta Ioan și cine o va fura și naiba pita cu sare [de pe un Catavasier de Blaj, 1762, găsit în Finațe, Bihor].

6. Coroborăția. Ca și sancțiunea, subscrierea, martorii, monograma, sigiliul, și coroborăția face parte dintre formulele diplomatice, care întăresc și asigură îndeplinirea dispoziției. Aceasta apare destul de frecvent în structura ex libris-urilor, mai ales cîa adesea cititorul cumpărător nu știa să și scrie, deci avea nevoie de un grămatic care să-i scrie și să-i întărească tirgul cărții. „Acestă carte este a lui Popovici Ioan din Cherpenet [Bihor] scrisam eu Popovici Vasile” [de pe Octoih, Tirgoviște 1712].

III. ESCHATOCOLUL (PROTOCOLUL FINAL). Cuprinde formule finale, cu rol de validare a actului redactat.

1. Data. Dacă e în formă completă, data cuprinde enunțarea locului și a timpului cînd s-a produs ex libris-ul (actul), prin urmare se constituie din date topografice și cronologice. Poate să apară la început, la urmă sau în interiorul ex libris-ului, în formă completă sau incompletă. De obicei se exprimă cu elemente cronologice principale, după era noastră (an, lună, zi), mai rar după era de facere a lumii, de asemenea mai rar am găsit elemente cronologice secundare în dată (numele zilei sau al sărbătorii, la

care se redactează actual). Expunerea grafică a datei este la fel ca și în documente, cu litere chirilice, cu arabe, latine sau în grafie mixtă.

2. Urarea finală. Apare și aceasta în unele ex libris-uri: "și dumnezeu iarte pre toți amin; Scrisam eu amerit Popa Pascu parohul neunit din Jacfalvi varmeghie Solnocului tuturor de bine voitor August 14 în 1789 [Liturghier, București, 1746].

3. Martorii. Apar frecvent și în ex libris-uri, fie că este vorba de o cumpărare colectivă a cărții, fie că este descrisă în narație o cumpărare individuală, o moștenire a cărții sau un proces de recuperare a ei. Uneori martorii se identifică, prin forța împrejurărilor, cu cei care fac coroborarea, știutorii de carte, conducătorii de conștiință ai comunității.

4. Subscrierea. În cel mai simplu caz, semnătura cu valoare de ex libris se poate lua ca o subscriere autografă, de proprietate sau lectură. De asemenea, subscrieri se află în finalul ex libris-urilor mai extinse: "...care mai jos iscălit Tudor Pop năguțor în Băița [Bihor] în anul 803; Ioan Coroi m. [anu] p. [ropria] în Bărăști [amindouă fragmentele sint de pe Indreptarea legii, 1652, exemplar găsit în Bihor].

5. Pecetea. Am găsit resturi de ceară roșie, din sigiliu, cu care se întărea ex libris-ul, precum actele private. În alte situații, semnătura scriptorului este întărită cu monogramă, executată în cernelă.

Cea mai importantă concluzie a analizei comparative de mai sus arată că ex libris-ul confirmă formele ce se foloseau în actele vechi, își confirmă descendența și se confirmă pe sine, ca document primar, pentru istoriografie, desigur cu specificul și evoluția inerente, legat de cartea pe care a fost consemnat. Dincolo de deosebirile lexicale și de ortografie, ex libris-ul vechi românesc se dovedește argument al unității de conștiință și de acțiune culturală a românilor din toate provinciile, în secolele trecute.

Constantin MĂLINAS

BIBLIOGRAFIE

1. Aramă, Dalila. *Ex libris-urile unor cititoare de vechi manuscrise românești*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 12, dec. 1968, p. 731-733.
2. Bacăru, Livia. *Ex libris-ul cu variante al lui G. Em. Filipescu*. În: Revista bibliotecilor, 23, nr. 7, iul. 1970, p. 428-430; *Ex libris-ul cu blestem*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 5, mai 1968, p. 280-282.
3. Bogdan, Damian P. *Diplomatica slavo-română*. Buc., Editura Academiei, 1956, p. 55-89.
4. Filipou, Onisim. *Ex libris-uri românești din Țara Năsăudului*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 11, nov 1968, p. 675-678.
5. Georgescu-Tistu, N. *Perioada folclorică a culturii și a bibliotecii din România*. În: Studia bibliologica, 3, 1969, p. 177-204.
6. Huttman, A., Korodi A. și Nüssbacher, G. *Ex libris-uri din Transilvania*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 7, iul 1968, p. 425-426; nr. 1, ian 1969, p. 40; nr. 4, apr 1970, p. 235-237.
7. Pall, Francisc. *Diplomatica latină cu referire la Transilvania (sec. XI-XV)*. Buc., Editura Academiei, 1956, p. 177-204.
8. Schatz, Elena Maria și Iova, Mariana. *Norme privind catalogarea cărții vechi (VIII)*. În: Biblioteca, nr. 1, 1982, p. 18.
9. Vătămanu, Nicolae. *Ex libris-ul lui Pantaleon Calliarchi*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 3, mar 1968, p. 157; *Ex libris-urile doctorului Nicolae Igna [1899-1960]*. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 8, aug 1968, p. 476-478.

SAVANȚII

ȘI

BIBLIOTECA

Alexandru Myller

(1879 - 1965)

Născut la București, într-o familie de intelectuali, Alexandru Myller manifestă încă din liceu pasiunea pentru matematică și interesul pentru problemele socialismului. După absolvirea facultății de matematică de la București devine profesor secundar la Galați, iar după doi ani este trimis la Göttingen să-și desăvârșească studiile. Aici el susține, în 1906, teza sa de doctorat cu cei mai mari matematicieni de pe atunci, teză ce este calificată „valde laudabile“.

Opera științifică a lui Al. Myller include descoperiri importante în domeniul ecuațiilor integrale și al geometriei diferențiale. Noțiunile de paralelism, concurență și desfășurare în sens Myller au pătruns și rodit de mult în literatura mondială de specialitate. Școala matematică creată la Iași de profesorul Myller numără mulți discipoli celebri.

Membre al Academiei R. S. România, om de știință emerit, decan al Universității ieșene, doctor honoris causa al Universității berlineze, Alexandru Myller a avut meritul deosebit, unanim recunoscut, de a fi creat o bibliotecă model, biblioteca Seminarului de matematică al Universității de Iași.

Pușini erau cei care, acum 70 de ani, înțelegeau că nu se poate face știință și în deosebi matematică fără o bibliotecă de specialitate bine organizată. Din fericire, datorită lui Spiru C. Haret, ministru pe atunci, profesorul Myller a putut obține, o dată cu numirea sa ca profesor la Universitatea din Iași, și un fond indestulător spre a pune bazele unei biblioteci specializate (1910).

Cetatea de cărți cititorită de Myller a reprezentat sediul unde și-a crescut ucenicii. O primă condiție pe care profesorul o pretindea pentru a fi admis ca asistent la secția de matematică a Universității din Iași era cunoașterea amănunțită a bibliotecii. Asistentul numit trebuia să știe să caute în fișier, să găsească cartea sau revista în dulapuri sau în rafturi, să cunoască pe de rost titlurile cărților din sala de lectură, să manifeste respect pentru întreținerea bibliotecii.

Această bibliotecă a reprezentat o școală de virtute civică pentru studenți, căci profesorul Myller a înființat o sală de lectură de un tip necunoscut pînă atunci în România. Fiecare student primea o cheie cu care putea intra oricînd în această sală, unde găsea cărțile uzuale și liniștea trebuitoare învățării. Fără nici o supraveghere. Astfel că, „sala de lectură era pusă sub paza de onoare a studenților“. Și niciodată nu a dispărut vreo carte și nu s-a înregistrat vreo dezordine! Evident că asistenții și profesorii se bucurau de același regim.

E. R.

La Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați a fost inițiat **Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați**, lucrare ce se estimează că va cuprinde 10 volume. Perioada considerată: 1430—1850. Primul volum, cuprinzând documente din perioada 1430—1600, a fost deja elaborat.

Pină ce această valoroasă lucrare va putea intra într-un circuit informațional mai larg, prin tipărire sau altă formă de multiplicare, valorizând migăloasa muncă de cercetare și redactare desfășurată de-a lungul perioadei 1984—1985 de către bibliotecarul Paul Păltănea și devenind accesibilă și cercetătorilor din institute centrale interesate, forma actuală de manuscris restrângându-i evident eficiența, ne-am adresat autorului pentru o succintă prezentare a ei. Ni s-a părut interesant, cu atât mai mult cu cât lucrări de referință de acest tip intră de regulă în cîmpul de preocupări ale arhiviștilor și într-o anumite măsură ale muzeografilor, să cunoaștem motivația, concepția și profilul lucrării și metodologia redactării și organizării materiei. Le prezentăm în cele ce urmează.

*

Cercetarea științifică românească, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, la deschiderea lucrărilor Congresului științei și învățămîntului (28 noiembrie 1985) trebuie să pornească „de la faptul că procesul cunoașterii nu s-a încheiat și nu se va încheia niciodată, că există probleme necunoscute, dar care pot fi descoperite și cunoscute”. Cercetarea istoriei județului Galați se înglobează în contextul obiectivelor care trebuie realizate prin transpunerea în viață a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român. Biblioteca „V. A. Urechia” a fost prezentată în programul de cercetări dedicate istoriei județului prin

crearea de-a lungul anilor, a unor instrumente de informare bibliografică incluse în colecția „Contribuții la bibliografia județului Galați”, din care face parte și lucrarea de față. Noul instrument de informare pe care-l punem la dispoziția cercetătorilor, ca și a publicului larg, a cititorilor, se deosebește de indicele sau cataloagele arhivistice redactate de Direcția Generală a Arhivelor Statului, pentru că, în cazul nostru, textul documentului, redat în rezumat, este comentat cu ajutorul unei largi bibliografii și documentații arhivistice. Tocmai prin acest comentariu bibliografic lucrarea devine specifică activității de bibliotecă. Realizarea acestui instrument a fost foarte mult facilitată de consultarea seriei **Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale**, ca și de existența lucrării lui Nicolae Stoicescu, **Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova** (București, 1974).

Ideea elaborării unui asemenea instrument s-a născut ca răspuns la numărul mare de cereri de informații bibliografice privind atestarea și evoluția istorică a diferitelor comune din județul nostru, ca și ca urmare a faptului că cele două monografii ale județului **Județul Galați pe scara timpului** (Galați, 1972) și **Galați. Monografie** (București, „Sport-Turism”, 1980, colecția „Județele patriei”) sînt lipsite aproape cu desăvîrșire de informația documentelor istorice.

Lucrarea noastră aduce un plus de informație față de indicii și cataloagele arhivistice, în primul rînd, prin faptul că sînt strînse la un loc toate documentele interne și externe referitoare la județul Galați. Este locul să amintim aici, că, în urmă cu aproximativ patru decenii, profesorii Constantin A. Stoide și Dumitru L. Stăhiescu au creat un corpus de documente covurluiene. Lucrarea a rămas în manuscris și este păstrată de Constantin A. Stoide. În al doilea rînd comentariul informației arhivistice, de care am mai amintit, folosește în mod critic o largă bibliografie, cu ajutorul căreia faptul particu-

lar, aparținînd îndeobște istoriei locale, este încadrat în contextul general, național. Documentele emise după 1700, se știe, sînt publicate tematic, multe dintre ele fiind publicate din această cauză doar în succinte regeste. În „Repertoriu” ele se vor bucura de o prezentare mult mai largă.

În ceea ce privește structura lucrării și metoda de descriere adoptată, deosebirea față de lucrările de gen, oferim următoarele repere.

Documentele au fost ordonate cronologic, Documentele false au fost integrate, la poziția convenită, cu precizarea că sînt false. De aici decurge și sistemul de descriere: după datele cronologice propriuzise — an, vâleat, zi și loc de emiter —, urmează rezumatul documentului. Ori de cîte ori a fost cazul, cu excepția documentelor publicate în colecția **Documenta Romaniae Historica**, am indicat și descrierea arheologică, începînd însă cu citarea colecției **Documente privind istoria României Moldova**, deoarece aceasta este accesibilă tuturor categoriilor de cititori. Comentariul care însoțește acest rezumat vizează mai întîi evoluția proprietății în satele citate în documente pînă la mijlocul secolului al XIX-lea. Desigur, această prezentare nu are un caracter exhaustiv, mărginindu-ne să punctăm momentele principale ale dezagregării obștilor libere sătești și de constituire a documentului feudal mănăstiresc și boieresc. Am mai adăugat unele notații privind istoricul unor instituții feudale, lămurind aspectele ce privesc județul Galați, ca și diferite precizări genealogice. Comentariul se încheie cu note etimologice pentru toponimele folosite în documente.

Primul volum conține 248 de documente emise în perioada 1430—1600. Alte documente, redactate în acest rîstimp, care vor fi depistate ulterior, vor fi repertorizate într-o anexă a volumelor următoare, intitulată „Addenda et corrigenda”. Volumul se încheie cu un indice general.

Paul PĂLTĂNEA

Mihai Petrescu : *Sarcini mereu sporite ale bibliotecilor școlare în instruirea și educarea noilor generații*

• p. 1—2

BIBLIOTECILE — LA NIVELUL CERINTELOR ACTUALE

Angela Popescu-Brediceni : *Biblioteca Centrală de Stat, expresie a biblioteconomiei românești moderne* ; Ion Stoica : *Optimizarea prelucrării documentelor prin introducerea tehnicilor de automatizare* ; Ioan Oșan : *Valorificarea eficientă și operativă a bazei documentare* ; Emil Vlad : *Automatizarea activității de bibliotecă* ; Dan Matei : *FOCUS — un sistem românesc de regăsire documentară* ; Iuliu Bara : *Facilitatea de gestiune a tezaurilor în sistemul FOCUS*

• p. 3—15

ACTUALITATEA ÎN BIBLIOTECI

• p. 16—22

DIALOG PROFESIONAL

Eliza Roman : *Confruntarea bibliotecarului cu calculatorul* ; Elena Sabadac : *Repere privind organizarea colecțiilor la nivelul bibliotecilor județene* ; Constanța Dumitrescu și Horia Frunză : *Dinamica lecturii-mass media la preadolescenți*

• p. 23—28

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

Constantin Mălinaș : *Ex libris-ul vechi românesc și formulele diplomatice uzuale în documentele private* ; Savanții și biblioteca. Alexandru Myller (1879—1965)

• p. 29—31

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

• p. 32.

Redactorii suplimentului „Biblioteca” : Ioana Lupu, Anne-Marie Mihit

Cop. I : Biblioteca Județeană „Astra” Sibiu.

СОДЕРЖАНИЕ

Михай Петреску : *Растущие задачи школьных библиотек в подготовке и воспитании новых поколений*

стр. 1—2

БИБЛИОТЕКИ — НА УРОВЕНЬ БЫНЕСННИХ ТРЕБОВАНИЙ

Анджела Попеску-Бредичень : *Государственная центральная библиотека, выражение современной румынской библиотекономии* • Ион Стойка : *Модернизация обработки документов путем внедрения техник автоматизации* • Иоан Ошан : *Эффективное и оперативное использование документальной базы* • Эмил Влад : *Автоматизация библиотечной деятельности* • Дан Матеи : *ФОКУС — румынская система документальных поисков* • Юлиу Бара : *Облегчение отчетности за сокровища по системе ФОКУС*

стр. 3—15

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ДИАЛОГ

Элиза Роман : *Библиотекарь за калькулятором* • Елена Сабадак : *Вехи организации коллекций на уровне уездных библиотек* • Констанца Думитреску и Хория Фрунза : *Динамика чтения — средство массовой информации для подростков*

стр. 23—28

ИСТОРИЯ КНИГИ И БИБЛИОТЕК

Константин Мăлинаш : *Старинный румынский экслибрис и привычные дипломатические формулировки в частных документах* • Ученые и библиотека. Александру Миллер (1879—1965)

стр. 29—31

SOMMAIRE

Mihai Petrescu : *Des exigences accrues concernant les bibliothèques scolaires dans l'instruction et l'éducation des jeunes generations.*

p. 1—2

LES BIBLIOTHÈQUES AU NIVEAU DES EXIGENCES ACTUELLES

Angela Popescu-Brediceni : *La Bibliothèque Centrale de l'Etat, expression de la bibliothéconomie roumaine moderne* • Ion Stoica : *La modernisation du traitement des documents par l'application des techniques d'automatisation* • Ioan Oșan : *La valorisation efficiente et operative du trésor documentaire* • Emil Vlad : *L'automatisation de l'activité bibliothécaire* • Dan Matei : *FOCUS — un système roumain de documentation* • Iuliu

Bara : *Les facilités de la gestion des trésors dans le système FOCUS.*
p. 3—15

DIALOGUE PROFESSIONNEL

Eliza Roman : *L'impact du bibliothécaire avec le calculateur* • Elena Sabadac : *Quelques repères concernant l'organisation des collections dans les bibliothèques districtuelles* • Constanța Dumitrescu et Horia Frunză : *La dynamique lecture — mass media chez les préadolescents.*

p. 23—28

L'HISTOIRE DU LIVRE ET DES BIBLIOTHÈQUES

Constantin Mălinaș : *L'ex libris ancien roumain et les formules diplomatiques usuelles dans les documents particuliers* • Les savants et la bibliothèque ; Alexandru Myller (1879—1965).

p. 29—31

CONTENTS

Mihai Petrescu : *Increasing Tasks for School Libraries in the Younger Generations Education*

pp. 1—2

LIBRARIES UP TO PRESENT REQUIREMENTS

Angela Popescu-Brediceni : *State Central Library, a Paragon of Modern Romanian Library Organization* • Ion Stoica : *Upgrading Document-Processing through Automation Technologies* • Ioan Oșan : *Efficient and Operational Use of Documentary Holdings* • Emil Vlad : *Automation of Library Activities* • Dan Matei : *FOCUS — a Romanian System of Documentary Re-appraisal* • Iuliu Bara : *FOCUS — a System for the Easy Administration of Holdings*

pp. 3—15

LIBRARY NOVELTIES

Eliza Roman : *Librarian vs. Computer* • Elena Sabadac : *Data for Holding-Organization at County-Library Levels* • Constanța Dumitrescu and Horia Frunză : *Dynamic Reading — Mass Media with Pre-adolescents*

pp. 23—28

HISTORY OF BOOKS AND LIBRARIES

Constantin Mălinaș : *Old Romanian Ex-Libris and Current Diplomatic Formulae in Private Documents* • Scholars and the Library. Alexandru Myller (1879—1965)

pp. 29—31

